

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

גליץ מיוחד ומוגדל

קובץ כ"ב שבט

- יובל העשרים וחמש -

בקשר עם יום היאָרצייט-הילולא העשרים וחמש
של הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא נ"ע זי"ע

נדפס ומופץ באה"ק על-ידי

התאחדות החסידים לקבלת פני משיח

ארצינו הקדושה תובב"א

ת.ד. 2025 כפר חב"ד

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה

ה' תהא שנת גאולה עכשיו

עשרים שנה לקבלת המלכות לעיני כל יושבי תבל בגלוי ובפרסום

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא דכ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע זי"ע

תקופה חדשה בנשיאות

בדורו של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות - שלושה שלבים: . . (ג) התקופה לאחר הסתלקות בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח) . . ועפ"ז יש לומר החילוקים בג' תקופות הנ"ל . . בזה גופא מגיעים אח"כ לדרגא גבוהה עוד יותר - שאוחזים כבר לאחר סיום עבודת כל הביורורים, ואף כבר "צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק להיות מוכנים לקבלת משיח צדקנו - השלימות דאחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר), שפועל את החיבור והאיחוד דעשר (מצד ענינו הוא) ואחד עשר (מצד ענינו הוא) - כמרומז בכ"ב שבט . . שזה מורה על הדרגא העליונה שבתורה כפי שהיא קשורה עם אחד עשר . שקאי על הקב"ה ("בך בהקב"ה"), עצמותו ית', בך בעצמותך.

(דבר מלכות כ"ב שבט ה'תשנ"ב - תרגום מאידית)

נערך ע"י:

"ועד חיילי בית דוד"
בית משיח, בית חיינו

770 איסטערן פארקווי,
ברוקלין, נ.י.

להקדשות, תרומות או הצטרפות לרשימת הדיוור בדוא"ל,
ניתן לפנות לדוא"ל: vaad770@gmail.com

כמו-כן, ניתן להוריד את הקובץ השבועי באתר:
www.groups.google.com/group/vaad770?hl=iw

אל אחינו התמימים ואנ"ש יחיו,

שלום וברכה

לקראת יום כ"ב שבט - יום מלאות עשרים וחמש שנה להסתלקות-הילולא של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע, אשת - יבדלח"ט - כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, אשר ביום זה התחילה ה"תקופה חדשה" בנשיאותו, הננו מוציאים לאור קובץ מיוחד ומוגדל, הכולל:

• **דבר מלכות** - קטעים משיחת הדבר-מלכות - קונטרס "בך יברך ישראל" - משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט, וליל יום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט ה'תשנ"ב, כפי שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

• **הוראות ונקודות** - משיחת הדבר-מלכות דש"פ יתרו כ' שבט ה'תשנ"ב, כפי שהוגה (באופן יוצא דופן) ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

• **מעין הקדמה** - מאמר התוועדותי מאת הרה"ח ר' חיים לוי יצחק שי' גינזבורג - משפיע ראשי בישיבת תות"ל ראשון-לציון, אודות ה'תקופה חדשה' בנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, שהחלה בכ"ב שבט ה'תשמ"ח.

• **יומן אירועים** - יומן מקיף ומפורט המתאר את ימי הסתלקות הרבנית במחיצת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. משולב בתמונות מהלויית הרבנית, וכן תמונות נדירות מקבורת הרבנית בבית החיים.

• **סדר לימוד משניות** - 'אותיות השם' לזכות נשמת הרבנית (ראה במדור כת"ק צילום הגהה משנת ה'תשנ"ב על קובץ משניות).

• **המעשה הוא העיקר** - ליקוט מהוראותיו הק' של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שנאמרו בקשר לכ"ב שבט.

• **כתבי יד קודש** - מקבץ ייחודי של מענות ופאקסימיליות בכתב-יד-קודש כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בקשר לכ"ב שבט, חלקם בפרסום ראשון.

• • •

ויהי-רצון שהקריאה בקובץ זה תוסיף בחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ועוד ועיקר שנחיה ונפעל במחשבה דיבור ומעשה כמתאים וכנדרש לתקופה העכשווית - 'תקופה חדשה' - תקופת 'מות המשיח', בציפיה ובביטחון גמור שתיכף ומי"ד ממ"ש נחזה בהתגלות הוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והרבנית הצדקנית בראשם, ונכריז יחדיו, בקול גדול ובהתבטלות מוחלטת, את ההכרזה הנצחית:

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ועד "חיילי בית דוד"

770 בית משיח, בית חיינו

התאחדות החסידים

לקבלת פני משיח

ימות המשיח, ימים הסמוכים לכ"ב שבט ה'תשע"ג - "בבית משיחא" מאה ועשר שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א עשרים שנה לקבלת המלכות לעיני כל יושבי תבל בגלוי ובפרסום

לזכרון

הרבנית הצדקנית
מרת חי' מושקא
בת כ"ק אדמו"ר
אור עולם
נזר ישראל ותפארתו
צדקת ה' עשה
ומשפטיו עם ישראל
ורבים השיב מעון
מרנא ורבנא
יוסף יצחק
ובת הרבנית הצדקנית
מרת נחמה דינה
ע"ה ז"ל
נפטרה ביום רביעי פ' משפטים
כ"ב שבט שנת ה'תשמ"ח
ת"נ' צ' ב'ה'

•

אשתו של - יבלח"ט - כ"ק
אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שלוש תקופות

קטעים משיחת כ"ב שבט ה'תשנ"ב - תרגום מאידית
- הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א -

שהי' במתן תורה). אבל בזה מודגש בעיקר ובגלוי הענין ד"עשר", אלא שב"עשר" גופא - כפי שנעשה כלי ל"אחד עשר", ובאופן שעדיין ניכר חילוק בין "עשר" ל"אחד עשר", מהאי טעמא גופא שצ"ל בגדרי התחתונים והתחתונים נמצאים עדיין בדרגת "עשר" (ולא "אחד עשר").

(ב) הגילוי ד"אחד עשר" עצמו, עד ש"עשר" מתעלה ל"אחד עשר". ז.א. ש"אחד עשר" פועל גם ב"עשר", אבל בעיקר מורגש הגילוי ד"אחד עשר" (ו"עשר" נכלל ונעשה חלק מ"אחד עשר").

(ג) שלימות החיבור והיחוד ד"עשר" (מצד ענינו הוא) ו"אחד עשר" (מצד ענינו הוא), שתחתונים מצד ענינם הם נעשים דירה לו יתברך, לעצמותו ית"ע. ביחד עם זה שזוהי דירה לו יתברך (אבל הוא עדיין דבר נפרד כביכול מהדייר עצמו, בהיותו בדרגת עשר בנפרד מאחד עשר) - נעשית הדירה בתחתונים דבר אחד עם הדייר, ובלשון הידוע⁴⁴: היש הנברא הוא (דבר אחד עם) יש האמיתי⁴⁵.

44 ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפס. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32.

45 ביאורי זוהר (לאדהאמ"צ) בשלח מג, ג ואילך. וראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א (ע' קצח).

46 ע"ד החידוש ד"אין עוד מלבדו" ואתחנן ד, לה' לגבי "אין עוד" (ואתחנן שם, לט), ש"אין עוד" שולל לגמרי מציאות הנבראים, שאין שום מציאות כלל "ד"ה ולקחתם שם, היינו, ביטול

...זו. בדורו של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות - שלושה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) - סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום למחרתו - יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום הראשון בשלימותו לאחר ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)⁴² - כשהתחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות"⁴³ של דור השביעי מאדה"ז (או דור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה לאחר הסתלקות בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

ויש לומר, שג' התקופות מבטאים בכללות ג' דרגות בסיום העבודה של לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, המשכת בחי' אחד עשר בבחי' עשר (כי בכדי שזה יהי' בגדרי התחתונים, צ"ל העבודה דרגא אחר דרגא מלמטה למעלה):

(א) העבודה - עד לסיום ושלימות העבודה - בעולם, בדרגת "עשר", כדי להכין את העולם לקבל את הגילוי ד"אחד עשר" (אלקות שלמעלה מעולם), ושלא יתבטל ממציאותו (כפי

42 ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 255 הערה 99 (לעיל ע' 61).

43 ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 293-5 (לעיל ע' 81'2).

והגילוי⁴⁰) מתבטאת רק בדרגא של עשר [כמבואר במ"א⁴¹ שתוכן העבודה דכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין התבטאה בגילוי דעשירי].

היום למחרתו - יום אחד עשר לחודש אחד עשר - מציין שנוסף ולאחרי העבודה דיום עשירי בחודש אחד עשר, משיגים ומתעלים (ע"פ הכלל ד"ממלין בקודש"⁴⁸) גם להגילוי (יום) דאחד עשר, ובאופן כזה שזה מעלה גם את הגילוי דיום העשירי להדרגא ד"אחד עשר יום"⁴⁹. אזי ישנו אחד עשר, הן מצד התודש (חודש אחד עשר) והן מצד היום והגילוי (יום אחד עשר)⁵⁰, אחד עשר הן כפי שזה נמשך למקבל (לבנה, חודש), והן כפי שזה מצד המשפיע (חמה, יום)⁵¹. אבל כ"ז הוא בדרגא דאחד עשר ששייך ובערך לעשר.

עוד מציאות (אפילו "עמו").

47) ס' השיחות תש"נ ח"א ע' 235 ואילך.

48) ברכות כח, א. ויש"נ.

49) ל' הכתוב - דברים א, ב.

50) ולהעיר מהשייכות חודש אחד עשר לביום עשתי עשר יום (לחודש הראשון) נשיא לבני אשר" (נשא ז, עב) [להדעות שהשייכות להנשיאים לחדשי השנה היא כסדרם בחנוכה המשכן (קה"י ערך אות יו"ד ערך י"ב חדשים וי"ב שבטים. ובאות ש' ערך שבט. בני יששכר מאמרי חודש שבט מאמר א' בסופו)]. ויש לומר, שיום אחד עשר בחודש הראשון (ניסן) קשור עם התחלת הגילוי - "הלידה" - של בחי' אחד עשר (וראה שיחת שבת הגדול ערב י"א ניסן תשמ"ט סה"ש ח"ב ע' 389 ואילך), כיודע שבחודש ניסן היתה לידת עם ישראל (ראה יחזקאל טו. וראה תו"א ר"פ וארא. תו"ח ש צו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ עו, סע"ב ואילך. ועוד); ויום אחד עשר בחודש אחד עשר קשור עם שלימות הגילוי של אחד עשר, באופן של נשיאות בגלוי.

51) ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 317-19.

ויש לומר, שב' הענינים האחרונים הם כנגד ב' הדרגות ב"אחד עשר" גופא: אחד עשר שבערך ושייכות לעשר (ולכן יש ל"אחד עשר" פעולה על דרגת עשר, אם באופן של ביטול (כפי שהי' במ"ת), או באופן שעשר מצ"ע נשאר סו"ס מציאות נפרדת מאחד עשר); ואחד עשר שרומז על עצמותו ית' - "אנת הוא חד ולא בחושבן" - שלא בערך לגמרי לעשר ולאחד עשר, ולכן יש בכחו לחבר ולאחד את שניהם בשלימות.

ת. ועפ"ז יש לומר החילוק בין ג' תקופות הנ"ל:

יום העשירי בחודש האחד עשר קאי על סיום וגמר העבודה של בירור ה"שיריים" האחרונים של הגלות, "לצחצח את הכפתורים". ובסגנון האמור: גמר ושלימות העבודה במשך הדורות להמשיך "אחד עשר" ב"עשר", אבל באופן שעדיין ישנם ב' ענינים נפרדים (מצד גדרי התחתונים): עשירי מצד הימים ואחד עשר מצד החדשים - כי הדרגא דאחד עשר ("וידבר אלקים גו'" שלמעלה מעולם) עדיין לא חדרה לגמרי בעולם (עשר), במילא יש אמנם החידוש (חודש) דאחד עשר, אבל העבודה הגלו' (מצד הימים, ענין האור

הנבראים לגבי בחי' אחד עשר, משא"כ "אין עוד מלבדו" פירושו (שרק) בלעדו. "אין עוד" אבל "עמו" ישנה מציאות (ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86). ואולי יש לומר גם באופן אחר: "אין עוד מלבדו" מורה שיש (עמו) "עוד" מציאות, היינו שעדיין ישנו חילוק בין "עשר" ו"אחד עשר". ולמעלה מזה הוא "אין עוד" שמורה על התאחדות גמורה בין מציאות (העולם) ועצמותו ית' ("עשר" ו"אחד עשר"), כך ש"אין

הגילוי ד"בך" כנגד כ"ב אותיות התורה⁵².

ויש לומר שזה מורה על הדרגא עליונה שבתורה כפי שהיא קשורה עם אחד עשר, ואחד עשר בכפליים (שלמעלה גם מאחד עשר גופא), שלמעלה מתורה כפי שהיא מתבטאת בעשרה (עשרת הדברות) - תורה כפי שהיא חד עם עצמותו יתברך, „אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁵³, כמרומו במספר כ"ב אותיות „בך" - שקאי על הקב"ה („בך בהקב"ה"⁵⁴), עצמותו ית', כך בעצמותך⁵⁵.

אשר ע"י כ"ב אותיות התורה נעשה יהודי מאוחד עם „בך", עצמות א"ס ב"ה⁵⁶. וזה נמשך בכל עניניו ופרטיו (שבאים לידי ביטוי בבחי' עשר, עשר כחות הנפש וכו') באופן של „בך יברך ישראל", שישאל (כל יהודי וכל בנ"י) מתברכים בכל הברכות - מ„בך", בעצמותך.

בוה גופא מגיעים אח"כ לדרגא גבוהה יותר - שאוחרים כבר לאחר סיום עבודת כל הברורים, ואף כבר „צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק להיות מוכנים לקבלת משיח צדקנו - השלימות דאחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר), שפועל חיבור ואיתוד דעשר (מצד ענינו הוא) ואחד עשר (מצד ענינו הוא) - כמרומו בכ"ב שבט:

כ"ב הוא אחד עשר בכפליים (אחד עשר יום מיום האחד עשר בחודש האחד עשר). זאת אומרת שבימי החודש עצמם - יש ב' פעמים אחד עשר (נוסף לכך שזהו בחודש אחד עשר). ויש לומר שזה מבטא תכלית השלימות דאחד עשר (התאחדות עשר עם אחד עשר), שגם בדרגת הגילויים ובדרגת המשפיע (יום) יש הן אחד עשר כפי שזה מעלה את העשר (תחתונים), והן אחד עשר מצד עצמו, מצד עצם המשפיע - אחד עשר בטהרתו ממש, מצד עצמותו יתברך, וכן - חיבור שניהם יחד.

ז.א. שלאחרי שישנה השלימות דעשר ואחד עשר (בחודש האחד עשר), שלימות העבודה דבנ"י למטה להמשיך בחי' אחד עשר בעשרת הדברות (שנתינו מלמעלה במתן תורה), נוסף עוד פעם „אחד עשר יום מחורב"⁴⁹ -

(53) תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הוהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקנ"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). לקו"ת נצבים מו, ב. ועוד.

(54) שהש"ר שם.

(55) ראה אזה"ת (כרך ד) דרושים לסוכות ע' א'תשס. סה"מ תש"א ע' 94. תרפ"ח (תש"ח) ע' קסא (ע' 250). מלוטק ח"ג ע' רטו. וראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו (צ, א). מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שפד.

(56) ראה סה"מ תרפ"ח (תש"ח) ותש"א שבהערה הקודמת.

(52) ראה שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו): כך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, ב' תרין כ' עשרין, הרי כך.

הלימוד והוראה מכ"ב שבט

הוראות ונקודות

משיחת שבת פ' יתרו, כ' שבט, ה'תשנ"ב
- הוגה ע"כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א -

הוראות

• הלימוד מפרשת מתן תורה ומכ"ב שבט - שעל כל אחד ואחת לקבל החלטות טובות בשבת זה (ומפקחין על צרכי ציבור בשבת) להשפיע (עכ"פ) על ציבור של עשרה מישראל בכל עניני תומ"צ (שניתנו במתן תורה לכל ישראל), החל מההשפעה על ה"ציבור" דעשר כחות נפשו, ולפעול בזה בחיות הן עם כחות הפנימיים (חי') והן עם כחות המקיפים (מושקא, ענין הריח).

• תפקידן המיוחד של נשי ובנות ישראל לעשות דירה (לו יתברך בתחתונים) נאה, בולל ובמיוחד - ע"י שאצל כל ילד וילדה יהי' בחדרם חומש, סידור (עכ"פ "מודה אני"), קופת צדקה וספר התניא.

נקודות

• ביאור החילוק בין עשרת הדברות בפ' יתרו שנאמרו ע"י הקב"ה ("וידבר אלקים גו") ובפ' ואתחנן (בספר משנה תורה) שנאמרו ע"י משה רבינו ("אלה הדברים אשר דיבר משה") - שבענין התורה שני ענינים: (א) אמירת דברי תורה ע"י כל ישראל (גם מי שאינו מבין מה שקורא בתושב"כ) באופן ד"פי יגיד תהלתך, "לאמר" - כמו שהקב"ה בעצמו אומרו, (ב) פעולת התורה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, ע"י האדם (משה שבכל א') שנמצא בתחתונים. וצ"ל חיבור שני הענינים יחד - שגם בתחתונים נעשה (לא רק דירה לו יתברך, אלא) גילוי של הדר (הקב"ה) עצמו, "פי יגיד תהלתך", שהקב"ה עצמו אומרו.

ההוראה למעשה: קיום כל עניני התורה - הן מצוות בתושב"כ, והן מדברי סופרים, הידורי מצוה ולפנים משורת הדין ומנהגי ישראל - צ"ל באופן כמו שהקב"ה עצמו אומר ומקיימם.

• "מיד" ר"ת משה, ישראל (הבעש"ט), דוד (מלכא משיחא). והתחלתו בדור משה - "מיד" ר"ת משה, יהושע, דורם.

• ע"ד שכמה אופנים בחתימת הרמב"ם פוסק ומורה נבוכים: באותיות נפרדות, באותיות מחוברות וכו'.

• החלטות טובות מתחילות מיהודים הנוכחים כאן, ב"בית חיינו" של כל היהודים כאן ושל כל הדור כולו, וביהבנ"ס וביהמ"ד ובית מעשים טובים זה (שבו עבד נשיא דורנו בכל ג' ענינים אלו) יעלה, עם כל בתי כנסיות ובתי מדרשות, לארץ הקודש.

• העבודה באופן של "חי" - חיות, והן בכחות הפנימיים והן בכחות המקיפים, ענין הריח, שזהו"ע ד"מושק" (שהניחו בסממני הקטורת), ענין הבשמים, שמשיב את הנפש, ומבטל עגמת-נפש וכו'. ועי"ז נעשה גילוי החיות גם של המקיף ומקיף דמקיף - ע"ד "אלה המשפטים אשר תשים לפניהם", שהענין ד"תשים" גם מלשון סימה ואוצר (ירוש' ע"ז פ"ב סה"ז), הוא "לפניהם", לפנימיותם, היינו, שנעשה גילוי האוצרות הסתומים, גילוי "סוד טעמי" ומסתר צפונותי".

• כל ההמשכות וההשפעות באים ע"י כ"ב - כ"ב אותיות התורה, "בך יבורך ישראל" - בגלל העבודה בדורנו זה, דור האחרון בגלות ודור הראשון של גאולה.

• יתרו מלשון יתר והוספה מורה על הוספה בכל עניני תומ"צ - הן הוספה וחידוש בתורה - תלמיד ותיק עתיד לחדש, והן בקיום המצוות, עד באופן דבמצות רצונך.

מדברי הרבי על הרבנית

חברי בית הנבחרים של מדינת נ. י. אמרו לכ"ק אדמו"ר שליט"א: שמענו שהייתה אישה נפלאה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: לפי דעתי, כל הערכה אינה מספיקה לבטא את מעלתה.

מעלתה האמיתית - יודע רק הקב"ה.

והעיקר - שכאו"א יעשה כמיטב יכלתו ללכת בעקבותי, דבר שיגרום נחת רוח לנשמתה, ותועלת מרובה לכל אלו שימשיכו אורח חייהם בדרכה.

• בקשר עם כינוס השלוחות - הרי ענין השליחות של כל ישראל לעשות לו ית' דירה בתחתונים הוא בהדגשה מיוחדת בנשי ובנות ישראל, שעל ידן נעשה עיקר יופי הדירה, דירה נאה וכלים נאים, שמרחיבה דעתו של אדם (נוסף על ביטול הדירה אל האדם הדר בה), הן בכחות הפנימיים והן בכחות המקיפים (ריח), הקשור עם שמן, ששייך במיוחד לנשי ובנות ישראל המדליקות נש"ק, אשר עי"ז מאיר גם בבעל "נר מצוה ותורה אור", כל רמ"ח מ"ע המיוסדים וחדורים עם אהבה ויראה (רמ"ח עם אהוי"ר-נר).

• מנהג נשי ובנות ישראל לגנן לתינוקות בעריסתם שהתורה היא דבר הכי יקר מכל וכו'.

הוראות ונקודות

- משיחת שבת פ' יתרו, כ' שבט, ה'תשנ"ב -

הוראות

* הלימוד מפרשת מתן תורה ומכ"ב שבט - שעל כל אחד ואחת לקבל החלטות טובות בשבת זו (ומפקחין על צרכי ציבור בשבת) להשפיע (עב"ט) על ציבור של עשרה מישראל בכל עניני תומצ' (שניתנו כמתן תורה לכל ישראל), החל מההשפעה על הציבור דעשר כחות נפשו, ולפעול בזה בחיות הן עם כחות הפנימיים (ח"י) והן עם כחות המקיפים (מושקא, ענין הריח).

* תפקידן המיוחד של נשי ובנות ישראל לעשות דירה (לו יתברך בתחתונים) נאה, כלל ובמיוחד - ע"י שאצל כל ילד ילדה יהי בחדרם דומם, סידור (עב"ט "מורה אני", קפת צדקה וספר התניא.

נקודות

* כיאור החילוק בין עשרת הדברות בני יתרו שנאמרו ע"י הקב"ה ("ידבר אליכם ג"י) ובפ' ואחתון (בספר משנה תורה) שנאמרו ע"י משה רבינו ("אלה הדברים אשר דבר משה") - שבעין התורה שני ענינים: (א) אמירת דברי תורה ע"י כל ישראל (גם מי שאינו מבין מה שקורא בתושב"ט) באופן ד"ס יניד תהלתך, "לאמר" - כמו שהקב"ה בעצמו אומר, (ב) פועלת התורה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. ע"י האדם (משה שכלל א') שנמצא בתחתונים. ועל דבור שני הענינים יחד - שגם בתחתונים נעשה (לא רק דירה לו יתברך, אלא) גילוי של הדר (הקב"ה) עצמו, "שי יניד תהלתך", שהקב"ה עצמו אומר.

ההוראה למעשה קיום כל עניני התורה - הן מצוה בתושב"ט והן מדבר סופרים, הדבור מצוה ולפיכך משורה הדין ומנהגי ישראל - על באופן כמו שהקב"ה עצמו אומר ומקיים.

* "מדר דת" משה, ישראל (הבערס), וד' (מלכא משיחא), והתולדות בדור משה מדר דת" משה, תשנ"ב דור.

ב"ה אופנים בחינת דברים באותיות נפרדות, באותיות מחוברות וכו'.

* ההחלטות טובות שהתקבלו מהדברים הנכונים כאן, כביט דיער אל כל הדברים כאן ושל כל הדור כולו, ובהכרח והיחוד ובית מעשים טובים זה נשם עבר נשיא דורנו בכל ג' ענינים אלו תכלה עם כל בני בסיסות ובני מדרשות, לארץ הקודש.

* העבודה באופן של "דור", דעות, והן כחות הפנימיים והן כחות המקיפים, ענין חיות, שהד"ע "דמיון", (שהד"ע בסמני הקטורת) ענין הכשמים, שמיש את תפשו, ותכלת עמיתותם וכו'. וי"ד נעשה גילוי חיות גם של המקיף ומקיף דמיון - ע"י "אלה המעשמים אשר תשים לפניך", שהענין "דחשים" גם מלשון סימה האוני (דחש' ע"ז מ"ב סוף), הוא "לפניהם", לפנישיתם, היינו, שנעשה גילוי האוצרות והתמימים, וילוי "דור טעם" ומסתר צמחוני.

* כל המעשמות והמעשמות באים ע"י כ"ב - כ"ב אותיות התורה - כך יבורך ישראל כלל.

* העבודה בדורו זה, וד' האחרון בגלות ודור הראשון של גאולה.

* יתרו מלשון "דור" והוספה מורה על הסתם בכל עניני תומצ' - הן הסתם וחדים בתורה והן בקיום המצוות באופן רצונך.

* בקשר עם כינוי השלחות - הרי ענין השלחות של כל ישראל לעשות לו ית' דירה בתחתונים היא בדרגה מיוחדת בשו ובנות ישראל, שעל ידן נעשה עיקר יופי הדינה, דירה נאה וכלם נאים, שמדריכה דעתו של אדם (נוסף על כישול הדינה אל האדם ודור בה), הן כחות הפנימיים והן כחות המקיפים (דירה), הקשור עם ענין, ששייך במיוחד לשו ובנות ישראל המולידות מרח שבט קודש. אשר ע"י מלך ית' מלכותו ודורו אור, כל דמיון מ"ע ומיוסדים והתקנים עם אהבה ודאגה (דמיון עם אהבה-נר).

* מנהג נשי ובנות ישראל ללבוש לתענוקת בעריסתם שהתורה היא דבר וד' מלך וכו'.

צילום מדף "הוראות ונקודות" מהתוועדות שבת פר' יתרו היו"ל ע"י "ועד הנחות התמימים" שהו"ל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במוצש"ק פר' יתרו עם כמה הגהות בכתב-יד-קודש

"ללכת קדימה" עם הרבי

בכל הדורות, כאשר התחיל "סדר" חדש שנקבע על-ידי הרבי, היו חסידים גדולים שלא "הלכו קדימה" יחד עם הרבי, וניסו להמשיך בדברים הטובים והאמיתיים שהיו "אתמול" • מסה מאלפת על ה"תקופה חדשה" שהחלה בכ"ב שבט ה'תשמ"ח

התוועדות חסידית מאת הרה"ח חלוי"צ שי' גינזבורג
- משפיע ראשי בישיבת תות"ל ראשון-לציון -

באחת ההתוועדויות עם ה"פרטיון" הבלתי-נשכח, הרה"ח ר' זושא ווילימובסקי ע"ה, נענה ר' זושא ואמר: שלושה מועדים מיוחדים יש לנו, לדור השביעי, הקשורים במיוחד עם הרבי מלך המשיח - י"א ניסן, יום ההולדת של הרבי. י"ד כסלו, יום חתונתו, היום בו התחיל (בגלוי) הקשר של הרבי עמנו והוביל (בפשטות) לקבלת הנשיאות לאחר-מכן. וי"ד-י"א שבט, יום קבלת הנשיאות.

[ר' זושא אמר את הדברים לפני כל המועדים שנתחדשו ושנתגלו לאחר-מכן, כמו ראש-חודש כסלו, כ"ח סיון, וכל ימי ה"דין נצח", ובכל אופן, גם לאחר שנתגלו ימים מאירים ובהירים נוספים, דומה, כי בכל זאת ישנו ענין מיוחד בימים אלו, שבהם חלה תפנית מיוחדת בקשר של הרבי עמנו ושלנו עם הרבי].

והמשיך ר' זושא וביאר: שלושה דברים עיקריים יש בקשר שלנו עם הרבי - הרבי הוא "אבינו", הוא מתייחס אלינו כמו אב לבניו, ואנו אליו כבנים לאביהם. הרבי הוא "אדוננו מורנו ורבינו", ואנו תלמידיו וחסידי. והרבי הוא "מלכנו", ואנו עמו, עבדיו וחיליו.

י"א ניסן, המשיך ר' זושא, הוא יום "אישי" של הרבי, יום בו הוא נולד. באותו יום, בכל שנה ושנה, "מאיר" ומתגלה הקשר ה"אישי" שלנו עם הרבי, כמו אב לבניו ובנים לאביהם.

י"ד כסלו, הוא יום החתונה. כאן התחיל הקשר של הרבי עמנו ושלנו עמו, בכך שהרבי הפך להיות חתנו של הרבי הרי"צ נ"ע, ובכך נוצר הקשר עימנו באופן של "רבי".

ואילו יו"ד-י"א שבט הוא יום "קבלת הנשיאות", יום בו מתגלה הקשר בינינו ובינו באופן של "מלך" עם עמו ועבדיו.

•

גם במשך השנים, בזמן הגילוי האלוקי הנפלא של נשיאות הרבי - המשיך ר' זושא ואמר - אפשר לראות מעין ודוגמא לשלושה העניינים הללו: הייתה תקופה, במיוחד בשנים הראשונות, שהרבי נהג עמנו כמו אב עם בנו - נשא אותנו על כפיים, דיבר עם כל אחד בפרטיות ו"נכנס" לכל ענייניו ופרטיו, נתן לו "לטיפה" כשהיה צריך בכך ו"סטירה" כשהיה צריך בכך. היינו אז "מפונקים" כשה"אבא" נשא אותנו על כפיו ברחמים גדולים.

אותן שלוש דרגות, מבוארות גם בקונטרס "בך יברך ישראל", בקשר לג' התקופות בנשיאות - עד יו"ד שבט תש"י. מי"א שבט (תש"י, ובמיוחד מי"א שבט) תשי"א. ומכ"ב שבט ה'תשמ"ח.

יותר מאוחר, הייתה ההנהגה בבחינת רבי, כרב ומנהיג, המלמד תורה ומחנך ומדריך את תלמידיו.

ובשנים האחרונות רואים יותר ויותר את ההנהגה של "מלך", כאשר הרבי "מתרומם ומתנשא" יותר ויותר, ונדמה שהשייכות עמו היא הרבה יותר "רחוקה" בגלוי, אבל באמת דווקא כאן ישנה שייכות הרבה יותר עצמונית, כמלך עם עמו שכל מציאותם ממש תלויה במלך.

יש להעיר, כי ר' זושא דיבר על "המלך", ובמיוחד על "המלך המשיח", זמן רב לפני התקופה המיוחדת בה אנו נתונים כעת, בזמן שרק נראו ה"ניצנים" של אותה "תקופה חדשה", והדברים מקבלים משנה-תוקף (ועל-אחת-כמה-וכמה שהם מתעצמים והולכים יותר ויותר) בשנים האחרונות ממש.

בגילוי "נקודת היהדות" אצל כל יהודי, מבאר הרבי (ב'לקוטי-שיחות' חלק ח' עמ' 25) ישנם שלושה אופנים:

א. כאשר מתגלה ה"נקודה" כמות-שהיא, למעלה מכל מדידה והגבלה, דבר שבא לידי ביטוי בנכונות למסור את נפשו בפועל ממש, אלא שאין היא חודרת בתוך-תוכם של הכוחות הפנימיים, השכל והרגש.

כלומר: כאשר מאירה אצל יהודי ה"נקודה" בכל תוקפה העצמותי, אין שום דבר שיוכל לעמוד נגדה, וממילא ברור שהאדם חדור כל-כולו באלוקות, אבל זהו רק מצד תוקפה של הנקודה [= אבוקה גדולה המאירה בריחוק מקום] ולא מצד השכל והרגש מצד-עצמם.

ב. ישנו מצב שה"נקודה", נקודת היהדות, חודרת גם אל תוך-תוכם של הכוחות הפנימיים, כך שגם השכל והלב מצד-עצמם מרגישים כפי שמתחייב מנקודת האמונה, אבל בכל זאת עדיין יש כאן שני דברים: השכל והרגש - מחד, ונקודת האמונה - מאידך.

דווקא בתקופה זו, שהחלה בכ"ב שבט ה'תשמ"ח, הגענו למצב שכבר סיימו לגמרי גם את "צחצוח הכפתורים" והעולם כולו כבר מוכן לגמרי לגאולה האמיתית והשלימה.

אמנם ה"נקודה" השפיעה שגם השכל מצד-עצמו יבין כך וגם הלב מצד-עצמו ירגיש כך, אבל בכל זאת, נרגש בהם שהעובדה שהוא מבין ומרגיש כך לא נובעת לגמרי ממנו עצמו, אלא ממה שהוא אחר שחדר בו ופעל בו, שכן סוף כל סוף האמונה, השכל והרגש לא התאחדו ממש להיות דבר אחד ממש, אלא אחד משפיע ופועל על השני.

[= כמו המים שפרצו מהחבית המלאה, חדרו והגיעו גם רחוק רחוק, ופעלו שהמקום יהיה מלא וספוג כל-כולו במים, אבל אלה הם מים ממקום אחר, ולא שזהו עניינו של המקום הרחוק עצמו ממש. כמו הרב לתלמיד ולחסיד, שעושה אותו "כלי" להשפעה, אבל עדיין נרגש שזהו אחד שפועל ומשפיע על השני, ולא שהם "דבר אחד ממש"].

ג. ה"נקודה" חודרת לגמרי את כל-כולו, עד שנרגש בו שזוהי אכן כל מציאותו ממש, וממילא גם השכל מצד-עצמו וגם הרגש מצד-עצמו מבין ומרגיש כך, כדבר שהוא עצמו מרגיש, מחמת שזוהי כל מציאותו ומהותו שלו

[= כמו "מלך", שכל מציאותם וכל פרטיהם של בני המדינה קשורים בעצם מציאותם עמו, עד שברגע שהם מתנתקים מזה - מאבדים הם את כל מציאותם. כמו "כוח ההולדה", שגם (ודווקא) בגשמיות ממש ניכר ונרגש ה"עצם" כולו, עד שהבן "נלקח" מעצמותו ממש של האב].

•

אותן שלוש דרגות, מבוארות גם בקונטרס "בך יברך ישראל" (כ"ב שבט ה'תשנ"ב), בקשר לשלוש התקופות בנשיאות - עד יו"ד שבט תש"י. מי"א שבט (תש"י, ובמיוחד מי"א שבט) תשי"א [כאשר ה"ענין" שנולד בי"א ניסן מגיע לידי "נשיאות בגילוי", ראה הערה 50 שם]. ומכ"ב שבט ה'תשמ"ח.

המטרה היא "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" - "להכניס" את ה"אחד עשר" [מהותו ועצמותו יתברך, שהוא "חד ולא בחושבן"], אל תוך-תוכו של ה"עשר" [מציאות העולם, שנברא בעשרה מאמרות ובעשר ספירות, ולכן ניתנו לו] עשרת הדיברות, וזוהי ישנן שלוש תקופות:

א. ביו"ד שבט, יום העשירי בחודש האחד-עשר מניסן [שלימות עבודתו של הרבי הריי"צ נ"ע], הייתה העבודה לעשות את ה"עשר" כלי מוכן ושייך לקבל בתוכו את ה"אחד-עשר". אבל ה"אחד עשר" היה רק ב"חודש" (החידוש) ולא ב"יום" (האור והגילוי), כלומר: העבודה בגילוי בעולם הייתה עדיין באופן של "עשר", בתוך העולם ועל-פי גדריו ותכונותיו, שכן העולם מצד-עצמו עדיין נשאר "עשר", עולם מוגבל, אלא שהכינו אותו לגילוי ה"אחד-עשר".

בדוגמת ה"אבוקה גדולה שמאירה בריחוק מקום", שהמקום מצד-עצמו נשאר "חשוך", והאור הוא דבר חיצוני שמאיר מתוקף האבוקה. כמו גילוי הנקודה העצמית של האב עם בנו, הנקודה שלמעלה משייכות לפרטי ענייניו של הבן, השכל והרגש הפרטיים שלו.

ב. בי"א שבט, היום האחד-עשר בחודש האחד-עשר (ובפרט בשנת אחד-עשר - תשי"א), פעלו בעולם ("עשר") שיתרומם גם הוא לדרגת ה"אחד-עשר", שה"אחד-עשר" ישפיע בו ויפעל בו עד כדי-כך, שגם הוא ("עשר") ירגיש "אחד-עשר". לכן אז ישנו "אחד-עשר" (לא רק מצד החודש, מצד החידוש, אלא) גם מצד ה"יום", מצד האור והגילוי, כלומר: העבודה הגלויה בעולם היא כבר עבודה של "אחד-עשר", של ה"נקודה", של ה"בלי-גבול", כיון שהגילוי כבר חדר ופעל בעולם שגם מצד-עצמו יהיה כך.

כמו הרב המשפיע בתלמיד ובחסיד, וכמו במשל המים הפורצים מהחבית ו"מגיעים" רחוק, שהם נשאים בכל תוקפם גם שם ופועלים שהמקום עצמו יהיה חדור וספוג במים.

אבל עדיין נרגש כאן שישנם שני דברים "עשר" ו"אחד-עשר". אמנם ה"עשר" מושפע כל-כך מה"אחד-עשר" עד שהוא מבין ומרגיש ופועל כמו ה"אחד-עשר", אבל בכל-זאת נרגש בו שזהו כאילו דבר שבא מבחוץ, לא מתוך עצמו ממש, שהרי סוף-סוף מצד-עצמו ממש הוא "עשר" ולא "אחד-עשר"...

במילים אחרות: מצאנו את "נקודות האור" בתוך החושך הצלחנו למצוא קשר עם ה"אחד-עשר" גם בתוך ה"עשר", ועד שה"עשר" כולו התרומם והפך ל"אחד-עשר", אבל סוף-סוף זהו רק ה"אחד-עשר" שב"עשר" ולא ה"עשר" עצמו, שהרי ה"עשר" עצמו הוא רק "עשר" ולא "אחד-עשר".

ג. וזהו החידוש של כ"ב שבט, ה"אחד-עשר" השני - אחד-עשר יום אחרי י"א שבט - שאותה בחינה של "אחד-עשר" (שאינו בה שום קשר ושייכות כלל לשום דבר, שהיא למעלה מבלי-גבול בדיוק כשם שהיא למעלה מגבול, שלילת הגבול ושלילת הבלי-גבול, שלילת החיוב ושלילת השלילה - דווקא נקודה זו של עצמותו ומהותו יתברך) יכולה לפעול שגם ה"עשר" עצמו, אותה נקודה ב"עשר" שאין לה שום שייכות ל"אחד-עשר", גם היא תהפוך ותהיה כל-כולה "אחד-עשר", ועם זאת, היא נשארת "עשר", עם כל הגדרים והפרטים של "עשר".

ה"עשר" (הגבול) ישאר כמות-שהוא, בכל הגדרים והפרטים שלו, וה"אחד-עשר" (הבלי גבול) ישאר כמות-שהוא, בכל תקפו ובכל עוצמתו, ובכל זאת הם ייהפכו להיות "דבר אחד ממש", לא רק כמו "עשר" הדר בדירה, שה"דיר" והדירה עצמה הם בכל זאת שני דברים, אלא שה"דירה" תהפוך להיות דבר אחד ממש עם ה"דיר" הקב"ה בעצמו. שלימות הענין

של "דירה בתחתונים". ובלשון הידוע: ה"יש הנברא הוא (דבר אחד ממש עם) היש האמיתי" (הקב"ה).

•

לכן - ממשיך הרבי באותה שיחה נפלאה - דווקא בתקופה זו, שהחלה בכ"ב שבט ה'תשמ"ח, הגענו למצב שכבר סיימו לגמרי גם את "צחצוח הכפתורים" והעולם כולו כבר מוכן לגמרי לגאולה האמיתית והשלימה, משום שכאן התגלה ה"אחד- עשר" ה"שני" - עצמותו ומהותו יתברך, שלמעלה מכל גבול וגדר, ואז ה"דירה" וה"דייר" הופכים להיות דבר אחד ממש.

בשלבם הקודמים, למרות שכבר היה מדובר על חיבור של ה"עשר" עם ה"אחד- עשר", אך מכיון שהם עדיין לא התעצמו לגמרי להיות דבר אחד ממש, לכן היה עדיין צורך ל"צחצח את הכפתורים", אבל עתה, כאשר מתגלה ה"אחד-עשר" השני, עצמותו ומהותו יתברך, כאן כבר מסתיים הכל וצריך רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש.

במילים אחרות: היות וכדי לפעול את הגאולה האמיתית והשלימה צריך לעשות לא רק "דירה" (דברים שנצטוונו במפורש), אלא גם "דירה נאה" - דברים שעליהם לא היה ציווי מפורש, ודווקא הם גורמים להרחבת הדעת של "אדם העליון" ופועלים "חידוש למעלה", עד החידוש העיקרי, תכלית הכל - הגאולה האמיתית והשלימה,

לכן, דווקא נשי ובנות ישראל שייכות במיוחד להבאת הגאולה, משום שעניינן הוא לעשות גם (ובדווקא) דברים שעליהן לא נצטוונו ממש במפורש.

ובפרט כשלוקחים בחשבון את ה"רקע", בפשטות, לאותן שיחות-קודש "אודות מעלת נשי ובנות ישראל תחיינה שבדורנו זה", שנאמרו ברצף, כמה שבתות זו אחר זו (והתחילו כמה שבועות לפני כ"ב שבט),

אותה "מלווה מלכה" מפורסמת של נשי ובנות חב"ד בכ"ח טבת ה'תשנ"ב (יום הולדת הרבנית הצדקנית חנה ע"ה, שהרבי שליט"א מציין ע"ז (בש"פ וראר תשנ"ב) כי היא זו שאמרה "וירם קרן משיחו"), בה דיברו כל הנואמים (הרה"ח ר' י. שי" כ., הרה"ח ר' יוסף שי" ויינברג ועוד) אודות החובה והזכות לפרסם את העובדה שהרבי הוא הוא מלך המשיח ולפעול שיהודים יחתמו ויקבלו מלכותו,

כאשר בקשר לזה מוסרות הנשים לרבי שליט"א טפסים של החתמה על "קבלת המלכות", תוף שעליו כתוב בהדגשה "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד" ועוד ועוד, והרבי שליט"א מעודד כל הזמן, מתעניין באיזה מקומות היה "שידור" מהמלווה-מלכה (אחרי עשרים שנה שבהם לא היה שום תשובה אודות "שידורים") ומציין שכל זה "גרם

וכמו שהיה בכל הדורות, כאשר התחיל "סדר" חדש שנקבע על-ידי הרבי, היו חסידים גדולים (ולפעמים, דווקא החסידים הגדולים, שהיה להם "ציור" אמיתי שכל-כולו קדושה ואלוקות, ולכן דווקא אותו כל-כך קשה לשנות) שלא "הלכו קדימה" יחד עם הרבי, וניסו להמשיך בדברים הטובים והאמיתיים שהיו "אתמול"

נחת רוח רב", ואחר-כך מורה שאין צורך לשאול על כל פרט, אלא לפעול ולדווח, ולנשי ובנות חב"ד מלונדון מציין ש"בטח עומדות בקשר עם נשי חב"ד דכאן, לדעת על-דבר חגיגתן כאן לאחרונה",

ובפרט כאשר היו אחרים שהתנגדו לזה, לא רצו לתת להן את בית-הכנסת לעריכת ה"מלווה מלכה" באופי ובצורה הזו וכו' וכו' - והרבי עונה בסידרת שיחות על גודל מעלתן של נשי ובנות ישראל, שהן דווקא מביאות את הגאולה על-ידי פעילות ש"לא נצטוו במפורש"...

ישנם יהודים וחסידים אמיתיים, שקשה להם לחיות "תקופה חדשה", כיון שהם התרגלו למשהו אחר, משהו שגם הוא כל-כולו אמת, תורה, אהבת-ישראל, חסידות, אלוקות ואפילו "דור השביעי" וכו' וכו'.

וכמו שהיה בכל הדורות, כאשר התחיל "סדר" חדש שנקבע על-ידי הרבי, היו חסידים גדולים (ולפעמים, דווקא החסידים הגדולים, שהיה להם "ציור" אמיתי שכל-כולו קדושה ואלוקות, ולכן דווקא אותו כל-כך קשה לשנות) שלא "הלכו קדימה" יחד עם הרבי, וניסו להמשיך בדברים הטובים והאמיתיים שהיו "אתמול",

[וכבר אמרו על כך חסידים, ש"עמלק" הוא מלשון "אַמְאֶל" (=פעם, באידיש), כלומר: הוא חי רק עם העבר, עם ה"אַמְאֶל", ולא עם ההווה. אבל צריך לזכור שאין זה אלא "עמלק", גם אם הוא מתעטף ב"זיידענע זופיצע" של "אמאל"].

ודווקא מי שאינו חכם וצדיק גדול, אבל הוא יודע שאנחנו שייכים אך ורק לרבי, ומה שהרבי קובע זה מה שיש ואין בלתי, יודע שצריך לאחוז ב"קלאַמקע" (ידית הדלת) ו"ללכת עם הרבי" ("מיטהאַלטן") בדרך בה הוא מוביל אותנו (וכל הרעש הגדול בקשר למשיח - ברור שלא עשה אותו אף אחד אחר מלבד הרבי עצמו, גם אם יאמרו ש"לא נצטוינו במפורש" על כל פרט ממש).

לכן, הדבר החשוב מכל - ה"נקודה" שלמעלה מכל הפרטים והיא צריכה למלא ולחדור את הכל בכל מכל (וכמובן, אך ורק מתוך אהבת-ישראל ואחדות-ישראל ואחוות חסידים וכל "דרכי החסידות" שהיו תמיד, אלא שהכל צריך להיות חדור לגמרי ב"נקודה" של היום), גם אם יטענו שלא היה על כך "ציווי מפורש ממש", וזה דווקא מה שיפעל את הגילוי לעיני כל בשר של מלכינו משיחנו שליט"א - הוא: יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

היום הארוך ביותר

"הרבנית..." • הכל מתקפל במילה הזאת, שהטון בה נאמרה בליל כ"ב שבט תשמ"ח - גרמה להלם וזעזוע בכל קהילות אנ"ש ברחבי העולם • יומן אירועים מההסתלקות במחיצת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א • בצירוף תמונות נדירות • מוגש ליובל ה-25

בחורים שנודע להם דבר הבשורה המרה. אנו חוצים את הכביש לעבר 770. בחוץ כבר עומדים כמה מאות, כולם דוממים ורק מחליפים ביניהם - מפעם לפעם - מלים בלחש. מתי בדיוק? היכן זה קרה? איפה נמצא בזמן זה כ"ק אדמו"ר שליט"א? מה הייתה הסיבה לפטירה, האם זה פתאומי או שמא כבר לפני כן היו בעיות?... כל אלה ועוד, מנקרים עכשיו בראש, אבל אין מי שידע להשיב על כך.

את השקט מבקיעות מפעם לפעם אנחות כבדות. נכנסים. יושבים שם כמה עשרות תמימים האומרים תהילים. לוקחים גם כן ספרי תהילים ביד, מתיישרים דומם וקוראים פסוקים. הצער כל כך עמוק עד שאין המילים בפה מקילות המנו, אלא אתה יושב ושותק, מרגיש וחושב לעצמך מה שאתה חושב ומה שאתה מרגיש. כמוך - כולם. המילים בתהילים נאמרות אצלך במין "יובש". אתה נתון בעצם למחשבות עכשיו.

השעה כבר די מאוחרת בלילה ועדיין נתונים תחת רישומם הקשה של כל פרטי יום הבלהות שעבר עלינו. אך אולי כתיבת הדברים תקל מעט בפריקת ההרגשה הכבדה הרובצת על הלב. ובכן סדרם של דברים כך היה:

אמש בשעה 1:25 בערך ישבנו בחדרנו כמה חברים ושוחחנו, עדיין טרם עלינו על יצועינו, לפתע מגיע אל החדר אחד מידידנו התמימים שי', פניו מבוהלות ועיניו כמעט בוכיות, הוא מבקש מאתנו לסגור את הטייפ - שהשמיע צלילים חסידים אותה שעה - בחדר. תוך כדי בקשה "מוזרה" זו הוא מוסיף בקול נעצב: "בשורה רעה - הרעבעצין..."

כמה חלקיקי שניות לקחו עד שרמ"ח אברינו ושס"ה גידנו קלטו את המסר האיום והנורא. הלב נצבט והכאב גדול. ללא אומר התלבשנו בבגדינו העליונים וירדנו דוממים מהבנין. ממדריגות כל הקומות ירדו עוד

...

לאחר דיון ארוך בין הרופאים, הוחלט פה אחד שצריך לאשפז את הרבנית למשך שבועיים. הרשנ"ז גורארי נכנס לחדרה של הרבנית והודיע לה את החלטת הרופאים, תוך שהוא מציין כי החלטתם הייתה בהסכמת אד"ש. הרבנית התעניינה בפרטי מחלתה, וביקשה שאד"ש ייכנס לחדרה בטרם תסע לבית הרפואה. אד"ש נכנס לחדרה של הרבנית למספר דקות.

גב' אסתר שטרנברג, בתו של הרשנ"ז גורארי, שהייתה באותו זמן בבית, חיפשה את ר' חס"ד הלברשטם, מבאי הבית, ולאחר שלא הצליחה לאתרו, טילפנה למזכיר הרחי"ק, וביקשה ממנו לבוא ולקחת את הרבנית לבית הרפואה קארנעל שבמנהטן.

הרבנית ירדה בכוחות עצמה למכונית, כאשר כ"ק אד"ש מלווה אותה במבטה בעמדו על המפרסת הבית. יחד עם הרבנית נסעה גם העוזרת בבית מזה שנים, ד"ר פלדמן, המשב"ק ר' שלום-בער גאנזבורג ורשנ"ז גורארי.

כמה דקות קודם לכן, נסעה גב' אסתר שטרנברג להחזיר את הרופאים למנהטן, ועל-מנת להסדיר את העניינים הטכניים בבית הרפואה. מיד בהגיעה לבית הרפואה ניגשה אל הצוות הרפואי, ואמרה שהיות ומגיעה אשה מאוד חשובה, שיתנו לה חדר מיוחד. מכיוון שהערכת המצב הייתה שלא מדובר במקרה חירום, לא חשבו להכניס את הרבנית לטיפול נמרץ, והחלו להכין עבורה חדר במחלקה הרגילה.

מפתח בית הרפואה ועד לחדר היה צריך לעבור מרחק די גדול, ולכן הציעו הרופאים שהרבנית תעשה את הדרך לחדרה כשהיא ישובה על כסא גלגלים. גב' שטרנברג

ביום שני כ' שבט, חשה הרבנית שלא בטוב, משהו כמו חולשה מאוד כבדה. הרבנית לא סיפרה על כך לכ"ק אדמו"ר שליט"א, כדי שלא לצער, בפרט שבאותו ערב התקיימה יחידות כללית לאורחים.

בלילה, לאחר שחולשתה התגברה, הוזמן ד"ר פלדמן לבקור. כאשר הגיע אד"ש לביתו לאחר היחידות, היה שם כבר ד"ר פלדמן, שקבע כי יש חשש לאולקוס מדמם, והביע את דעתו שצריך לקחת את הרבנית לבית הרפואה.

הרבנית אמרה שהיא איננה מעוניינת ללכת לבית הרפואה, ואמר אד"ש להודיע לרב שניאור זלמן גורארי שיקרא לרופאים, כדי שהם יפסקו שהרבנית צריכה ללכת לבית הרפואה. היות ולרשנ"ז גורארי היה שיעור קבוע בכל יום לפנות בוקר, ביקשה הרבנית שלא יצלצלו אליו עד לאחר השיעור, כדי שלא להפריעו.

למחרת בבוקר הודיעו לרשנ"ז על בקשת אד"ש, ובמשך היום הוא דאג להזמין כמה רופאים מומחים לאסיפת רופאים בבית אד"ש בשעות הערב.

בשעה שש בערב הגיעו לבית אד"ש ד"ר פלדמן, ד"ר מושקוביץ, ד"ר וועג הרשנ"ז גורארי. בטרם החלו באסיפה, אמרה הרבנית שמאחר והרופאים הגיעו כעת לאחר יום עבודה, ועדיין לא אכלו ארוחת ערב - שלא יתחילו באסיפה לפני שיגישו להם ארוחת ערב. כך היה, ולאחר הארוחה התיישבו הרופאים לאסיפה.

גם אד"ש, הגיע לצורך זה מ-770 לביתו בשעה מוקדמת מהרגיל.

המצוקים, ונשבה ארון הקודש...

משך כל זמן שהותה של הרבנית בבית הרפואה, עמד הרשד"ב גנזבורג בקשר מתמיד עם אד"ש, אשר ישב בבית לבדו. אחת לרבע שעה היה מתקשר לרבי - על פי בקשת הרבי - מעדכן בהתפתחויות (ראה מסגרת). כל אותה עת עסק אד"ש בהגהת שיחת ט"ו בשבט שנערכה ע"י ועד הנחות בלה"ק.

כאשר החל מצבה של הרבנית להחמיר, היה אד"ש על קו הטלפון, וכששמע מה המצב, אמר לרשד"ב להעביר לרופאים שורה של הצעות לטיפולים ותרופות אפשריים. הרשד"ב העביר את הדברים לרופאים, ובמקביל דיווח לרבי. כאשר נוכח לדעת שהמצב אבוד - הפסיק לדווח לרבי, מכיוון שלא רצה לבשר בעצמו לרבי את הבשורה המרה.

ד"ר פלדמן, שהיה נוכח במקום, הורה לרופאים שלא יתקרבו אל הרבנית, וביקש מגב' שטרנברג לשמור שאף אחד לא יתקרב אל הרבנית עד שנשות ה'חברה-קדישא' יגיעו.

תיכף טילפנו לגב' לברטוב, גב' קופרמן וגב' גיטלין - מה'חברה קדישא' וביקשו מהם להגיע בדחיפות. בינתיים עמלה גב' שטרנברג לספוג בסדינים את הדם הרב שיצא.

לאחר שהגיעו, כיסו אותה וכו' כמתבקש על-פי דין, יחד עם גב' שטרנברג (שאינה חברה ב'חברה קדישא'). שאר חברות ה'חברה קדישא' כנראה לא ידעו מאומה, ועל-כל-פנים לא הספיקו להגיע.

[אגב, השמועה הגיעה לאזני הבחורים

הביאה במהירות כסא גלגלים, ועוד בטרם הגיע רכבה של הרבנית המתין לה הכסא.

כאשר הגיעה הרבנית לפתח חדרה, החדר לא היה מוכן עדיין, והיא נשארה יושבת על הכסא ליד החדר. בזמן זה שוחחה הרבנית עם הסובבים אותה, ובין השאר ביקשה מהעוזרת שלה להביא לה בגדים וחפצים מסויימים למחר בבוקר.

אחד הרופאים ניגש אל הרבנית וביקש לשוחח איתה. הוא שאל שאלות סטנדרטיות ששואלים כל חולה. תוך כדי שיחה איתו, ביקשה הרבנית לשתות כוס מים. גב' שטרנברג רצה מיד להביא כוס מים, אולם מכיוון שידעה שהרבנית תרגיש שלא בנוח כאשר תראה אותה בבית הרפואה, בשעה שהיא צריכה להיות עם הילדים שלה בבית, ולכן השתדלה גב' שטרנברג לא להראות את עצמה בפניה - מסרה את הכוס לרשד"ב גנזבורג, שהגיש את הכוס לרבנית.

הרופא המשיך לשאול את הרבנית שאלות שונות עוד דקות אחדות, ולפתע הבחין שפניה מחווירות. הוא מיד אחז בידה של הרבנית ובדק את לחץ הדם. הוא הרגיש את הדם זורם במהירות גבוהה מאוד, ושאל את הרבנית "את איתנו?", והרבנית השיבה בחיוב. אחרי זמן קצר שוב חווירו פניה של הרבנית, ושוב פנה אליה הרופא ושאל "את איתנו?", אולם הפעם לא נשמע מענה... ראשה של הרבנית נשמט לאחור. השעה הייתה כמה דקות אחר חצות הלילה - - -

הרופאים הגיבו במהירות, ומיד הכניסו אותה לחדר, הניחו אותה על המיטה, דם רב החל לצאת מגופה, והיא לקתה בדום לב. במשך זמן רב ניסו להחיות אותה, אבל היה כבר מאוחר מידי... ניצחו אראלים את

הרבי אמר: "אם לא תבין משהו, הינך יכול לשאול אותי"

מספר המשב"ק ר' שלום-בער שי' גאנזבורג: בליל כ"ב בשבט תשמ"ח, לפני שהרבנית יצאה את הבית, קרא לי הרבי לחדרו שבקומה השנייה ואמר לי (באידיש) 'תיסע עם הרבנית ותתקשר אלי בכל 15 דקות. אני בעצמי ארים את שפופרת הטלפון ואדבר איתך - אל תפחד, ותדווח לי אודות כל אשר מתרחש שם'. הייתי מאד מבוהל ואמרתי לרבי שזאת אחריות כבידה עבורי, מאחר ואינני מבין דבר בענייני הרפואה, ואולי מתאים יותר שיעשה זאת ר' זלמן גורארי. הרבי נעשה רציני יותר ואמר: 'אמרתי לך שתתקשר אלי בכל 15 דקות, ואם לא תבין משהו, הינך יכול לשאול אותי'. לאחר שהתחלתי ללכת לכיוון היציאה מהחדר, קרא לי הרבי ואמר 'הם ינסו לשלוח אותך בחזרה, בטענה שהשארת אותי לבד, אמור להם שאני כבר אחר בר מצווה'. קיימתי אכן שיחות טלפון בכל חמש עשרה דקות, בהן עדכנתי את הרבי בנעשה.

מראה פניו הק' בעת עומדו במרפסת הבית, כאשר נסעה הרבנית בפעם האחרונה - היה מראה יוצא דופן, וכמותו לא ראיתי את הרבי מעולם.

לפני הסתלקותה, פנתה אלי הרבנית ע"ה ואמרה: "שלום! מיר דורשט זייער. איך וואלט געוואלט האבן אביסל וואסער" [= אני צמאה מאד. הייתי רוצה לקבל קצת

על ההסתלקות. הריל"ג סירב, ואמר לד"ר פלדמן שזהו תפקידו כרופא הרבנית. לא הייתה לד"ר פלדמן ברירה, והוא טילפן ממכוניתו, ובישר לרבי את הבשורה המרה.

כשסיים לדבר, ביקשו אד"ש להעביר את שפופרת הטלפון אל הריל"ג. אד"ש אמר לריל"ג שיביא לו את הטלית והתפילין, הסידור וספרים העוסקים בעניין אבלות. אד"ש הוסיף ואמר לו, שיחזיק את הדברים אצלו, ויביא אותם אליו רק לאחר שיביאו את הארון, ושוב הורה הרבי שאף אחד לא יכנס לבית.

הריל"ג שאל בקשר לסידורי ההלווייה, והורה אד"ש שלא יערכו את ההלווייה יותר מידי מוקדם, כדי שיוכלו להגיע מהסביבה הקרובה, אולם שלא יהיה מאוחר מידי, ולא להמתין לאלו שיבואו ממרחקים - מצד כבוד הנפטרת.

מיד לאחר ההסתלקות - כי תיכף כשהודיעו בביתה של גב' לברטוב, דאגו הם להודיע לבנם בטקסס הרב יוסל לברטוב, וממנו נודע הדבר לגיסיו, האחים גרינברג ב-1418-1414, כך שבערך בשעה 1:00 כבר ידעו על כך כמה מהבחורים].

•

מיד לאחר ההסתלקות הודיעה גב' שטרנברג למזכיר הרב יהודה לייב גרונר, וביקשה אותו ללכת לבית אד"ש ולהודיע על כך לרבי. הריל"ג קרא לר' בערל יוניק, ויחדיו הלכו לבית אד"ש. בחצר הבית פגשו את הרשד"ב גנזבורג. הריל"ג שאלו מדוע הוא עומד בחוץ, והלה השיב שאד"ש הורה שאף אחד לא יכנס לבית.

בינתיים הגיע הד"ר פלדמן מבית הרפואה, וביקש מהריל"ג להודיע לרבי

מים]. כשהגשתי לרבנית את המים, בירכה "שהכל" ולאחר ששתתה קצת, נשמה בכבדות כמי שהיה צמא מאד ואמרה לי: "אוי שלום! דער אויבערשטער זאל אייך מחיה זיין אזוי ווי איר האט מיר איצטער מחיה געווען" [=שהקב"ה יחיה אותך כפי שהחייט אותי עכשיו] ולאחר זמן קצר התרחשה ה'הסתלקות'.

לאחר ה'הבדלה' במוצאי שבת (אז הייתי נמצא בקביעות עם הרבי), כחודש אחר שנסיימו ימי ה'שבועה', אמר לי הרבי 'סיכמנו הרי משהו'. הבנתי שכוונתו הק' היא לכך שלא אני התקשרתי להודיע על דבר הסתלקות הרבנית, לפי הוראתו אלי להתקשר אליו בכל 15 דקות, אלא ד"ר פלדמן התקשר. כשלא עניתי, המשיך: 'שתבשר לי תמיד בשורות טובות'. מדבריו אלה הבנתי שזו אכן הייתה כוונתו הק'.

שמתי לב אחר ה'הבדלה' בכל מוצאי שבת, בין כ"ב בשבט תשמ"ח לבין כ"ז באדר א' תשנ"ב, שהרבי מחכה שאומר לו משהו. לא היה לי מושג אז מה עלי לומר, ועד היום אני יודע בבירור מה היה רצונו הק', אך ליבי אומר לי שהרבי חיכה שאתאר בפניו את הסתלקות הרבנית, מאחר ואף פעם לא סיפרתי לרבי על בקשתה האחרונה של הרבנית טרם הסתלקותה, אודות כוס המים וברכת שהכל וכו'. עד היום 'רודף' אותי עניין זה.

(שבועון 'בית משיח' גליון 643 ע' 42 ואילך)

שעה 1:40 לערך, יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א לדלת ושאל את ר' מאיר הארליג אם יש כאן מאנשי ה'חברה קדישא'. כשענה שנמצא כאן הרב צבי הירש פוקס, אמר אד"ש "היכן [שלום-דובער] ליפסקר?". ר' מאיר לא ידע להשיב, ואד"ש המשיך לשאול מתי יבוא הארון. ר' מאיר אמר שייקח עוד זמן, ואד"ש שאל "היכן [לייבל] גורנר? אני צריך את התפילין, הסיידור וקיצור שולחן ערוך - לדעת את הדינים", ר' מאיר השיב שהריל"ג עסוק בסדרי ההלווייה, ואד"ש עלה לחדרו.

ב-2:10 לערך יצא אד"ש החוצה למרפסת, ושאל את ר' מאיר הארליג "ווען קומט דער [=מתי מגיע ה] ארון", ור' מאיר השיב שעוד ייקח זמן. אד"ש שאל שוב על הרשד"ב ליפסקר, ושוב על הריל"ג, ושוב הזכיר על התפילין; ואמר אד"ש שאם

אבל עיקר הבעייה הייתה שהרופאים סירבו לשחרר את הנפטרת מיד, שכן על פי החוק חייבים להשאיר את הגופה למשך 24 שעות מאז כניסתה לבית הרפואה, והרבנית נכנסה לשם רק בשעה 8:30 אמש - פחות מ-24 שעות.

מכיוון שאד"ש אמר לריל"ג להביא לו את החפצים מחדרו רק לאחר שהארון יגיע - הלך קודם עם ד"ר פלדמן למשרדו של הד"ר, שם ניסו להפעיל קשרים ולסדר שיסחררו את הרבנית כמה שיותר מהר.

בהמשך הלילה נדרש הרב יעקב יהודה הכט להירתם למשימה. חיש הפעיל את קשריו עם ידידו הרב חיים ברוך גליק מ'הצלה' (שיש לו קשרים מצויינים עם הרופאים), ורק בשעה 5:00 לפנות בוקר נשאו המאמצים פרי והצליחו לשחרר את הנפטרת הק'.

טלפן לרבי, ואמר שכיוון ששמע שאד"ש רוצה את זה עכשיו - הוא מביא את זה. אד"ש נתן לו רשות להיכנס, והוא עלה לחדרו של אד"ש בקומה השניה. אד"ש ישב ליד השולחן ועיין בספר שהיה נראה לו כשולחן ערוך. הוא הניח את הספרים על השולחן, ושאל את אד"ש פרטים בקשר להלווייה ומקום הקבורה. אד"ש אמר לו שלא ישאל אותו שום דבר בקשר לזה, מכיוון שזה קשור ל'חברה קדישא', ושהם יחליטו לבד בכל הדברים.

אחר כך החל אד"ש לשאול הר"ל"ג כמה עניינים בדיני אבלות. מהר"ל"ג לא רצה להורות הלכה בפני הרבי הוא שתק.

אד"ש אמר לו שכאשר יגיע הארון - שיודיע לו. אד"ש אמר גם, שהיות והרשנ"ז גורארי לא ישן כל הלילה - שלא יעיר אותו כעת, אבל כשהוא יקום בבוקר, שיודיע לו שאד"ש מחפש אחריו ורוצה לדבר איתו.

שעה 5:20 הביאו את הרבנית על-גבי אלונקת בית-הרפואה. בחוץ המתינו חברי המזכירות ואנשי ה'חברה-קדישא'. גם כמה מבאי הבית והמקורבים לבית חיינו נכחו שם.

הר"ל"ג נכנס לבית והודיע לרבי שהביאו את הרבנית, ושאל היכן להניחה. אד"ש הורה להניחה במטבח.

הר"ל"ג לא נמצא - הוא ילך לבד להביא את הדברים. אחר-כך שאל אם [שלום-בער] גנזבורג הגיע כבר עם המעיל של הרבנית [מעניין לציין, שלאחרי פטירת הרבנית חנה, אמו של אד"ש - חילק אד"ש את חפצי הבית בין המוסדות וכיו"ב, לבד מהמעיל, אותו שמר אד"ש בחדרו במשך כל השנים],

אחר-כך יצא אד"ש פעם שלישית, ושאל שוב היכן הארון, וגם שאל אם גנזבורג הגיע עם המעיל, וכן שאל מה קורה עם הר"ל"ג. מאיר הארליג אמר שהר"ל"ג עסוק בסידורי הלווייה, ואד"ש שאל אם יש מכונית. ר' מאיר אמר שלבנו יש, ואד"ש אמר שהוא יסע לבד

להביא את הדברים. לפועל אד"ש לא נסע, והורה שוב שאף אחד לא ייכנס לבית.

כיוון שראו שאד"ש רוצה את הדברים בדחיפות, עוד בטרם הגיע הארון - הלכו למשרדו של ד"ר פלדמן, והזעיקו משם את הר"ל"ג, להביא את הדברים לרבי. הר"ל"ג יצא במהירות הבזק לחדר כ"ק אד"ש (גן-עדן העליון), הוא אסף את הטלית ותפילין לתוך השקית, ולקח שני ספרים הדנים בהל' אבילות - ליקוטים שיצאו לאור לאחרונה באה"ק.

כאשר הגיע הר"ל"ג עם החפצים לבית כ"ק אד"ש, בתחילה הוא עמד מחוץ לבית, כיוון שאד"ש אמר שאף אחד לא ייכנס. הוא

•

כמה שעות קודם לכן, בסביבות השעה 2:30 הגיע הרי"ג ל-770, וביקש מהבחורים שיתארגנו ויעשו משמרות לפי הגרלה - ולאחר שביאו את הרבנית לבית, ייכנסו בכל שעה 10 בחורים לאמירת תהלים.

הזאל הגדול למעלה הי' מלא וגדוש בתמימים, ושם ערכו את ההגרלה בין התמימים ששהו במקום. ההגרלה התנהלה כך: הגרילו אות כלשהי מאותיות הא-ב, וכל הבחורים שהתחלת שמותיהם באותה האות ואשר שהו במקום, עשו ביניהם הגרלה מי יזכה להיות בין העשר. האחראי על הגורל הי' הת' שמוליק ערנטרוויי. מרגע לרגע נהרו בחורים ומקצת מאנ"ש ל-770, חלקם הפסידו את הגורל בשניות... כי רק מי שנכח בעת הידיעה היה זכאי להשתתף בהגרלה, כך שכל היתר שהגיעו באיחור קטן אפילו - פיספסו. את הפתקים של הגורל הוציא הילד נחום ששונקין מתענך.

בינתיים נהרו התמימים ואנ"ש לעבר ביתו של הרבי ברחוב פרזידנט. בחוץ קר מאוד, חורף ניו-יורקי בעיצומו, אך הקהל לא התחשב בכך, ועמד בחוץ לקבל דיווח שוטף מן הנעשה בבית הרבי.

בפועל, הקבוצה הראשונה שהתה 20 דקות, ואחר-כך כל כמה דקות נכנסו מנין בחורים, כאשר הקבוצה הקודמת יוצאת מהדלת האחורית.

את ההרגשה וההלם שאפפו את הבחורים, לא ניתן להעלות על גבי הכתב. כולם הסתובבו בפנים דומעות וחיזורות. כל אחד הסתגר בפינה אחרת והתעמק במחשבתו, מנסה לעכל את המתרחש. מי שאזר כח - קרא בתהלים. ומדי פעם נשמעו

אחר כך יצא כ"ק אד"ש לבוש במעיל (הידיים מחוץ לכיסי המעיל), וירד לאט במדרגות. הרי"ג לימינו בשליבה עליונה יותר. אד"ש החזיק במעקה הברזל, ופסע עד למדרכה. [את פניו הק' הי' קשה לראות כיון שהפרוג'קטור האיר את השטח], בזמן זה הספיקו להוציא את האלונקה מהרכב והחלו לעלות. אד"ש הסתובב ועלה אחר האלונקה, כשהוא עולה כעת בצד ימין של המדרגות, ומביט כל הזמן על המיטה. לרגע קצר התעוררה בעייה להכניס את האלונקה לבית, משום שהדלת בצידה השמאלי לא נפתחה, ואד"ש המתין.

גב' גיטלין מה'חברא-קדישא' וגב' שטרנברג הורידו את הרבנית מהאלונקה על ריצפת המטבח (מיקום המטבח - קרוב מאוד לכניסה האחורית), ע"ג ענפים ועצים קטנים שהונחו על הרצפה, כך שלא היתה מונחת על הקרקע ממש. הראש לכיוון דרום.

הרבנית הייתה עטופה בבד ניילון, כשלמראשותיה דולקות 2 נרות-נשמה גדולים.

אד"ש קרא לרשד"ב ליפסקר, ושאל כמה עולה הקבר. הוא ענה שכבר שילמו (כאשר הרבי הרי"ץ קנה את החלקה, הוא שילם עבור כל בני המשפחה), אולם אד"ש שאל שוב: כמה זה עולה? הרשד"ב ליפסקר נקב במחיר, ואד"ש הוציא חבילה של כסף, ואמר לו לבדוק אם יש שם מספיק, ואם לא - שיודיע לו כמה חסר, והוא ישלים.

אד"ש נתן לרשד"ב ליפסקר משהו נוסף, וביקשו שיכניסוהו לארון, וגם אמר שמסתמא יתפרו כאן בשבילה את התכריכים. ואכן, תפרו את התכריכים בחדר הסמוך.

אנחות' מבחור זה או אחר.

הרגשת אבל - - -

אך עצם העובדה מעוררת אצל כולם רגשות קשים. זאת מלבד, כמובן, ההרגשה הנוראה של הטרגדי'.

אני חושב לעצמי ולא מאמין: אי מה הי' לנו!

ובעצם, הביקור בבית כעת, מהווה רק התחלה שיהיה לה המשך ארוך מאוד... לכן מובן עד כמה קשה לעכל את העזות והחוצפה שבכניסה זו. ואולי, כך נדמה לי, היתה זו רק בעי' חולפת, ועם הזמן - התרגלו גם לזה, ככלות הכל גם המצפון מוגבל.

משך הלילה ביקש אד"ש את הריל"ג שיברר אצל הרבנים דינים שונים של אבלות, ובעיקר בנוגע לאמירת הקדיש. אד"ש הדגיש שהוא מעוניין לשמוע גם את חוות דעתו של ראש הישיבה, הרב ישראל יצחק פיקרסקי, בקשר לאמירת הקדיש. אד"ש גם התעניין לדעת מתי תתקיים תפילת שחרית, והריל"ג השיב שמתי שנוח לרבי, ואד"ש אמר שאם כך - שיהיה בשעה תשע.

הריל"ג הלך לברר אצל הרבנים, ובנתיים הגיע הרשנ"ז גורארי, ואד"ש דיבר איתו (ראה לקמן) בין הדברים גם אודות אמירת הקדיש. כעבור כמה דקות ירד הרשנ"ז למטה, ואמר שאד"ש מחפש משהו שיגיד קדיש. הריל"ג, שסיים לברר אצל הרבנים בנוגע לקדיש, עלה ואמר לרבי שמכיוון ששמע מהרשנ"ז שהרבי מחפש משהו לאמירת קדיש, הוא רוצה להציע את עצמו, אולם אד"ש לא קיבל את זה.

הריל"ג מסר לאד"ש את תשובת ראש הישיבה - שנהוג בעולם שכאשר אין ילדים

המקוה שבאיסטערן פארקוויי (יענקל'ס מקוה) נפתחה, והכל מיהרו לטבול בה. כולל, כמובן, התמימים שעדיין לא הספיקו להניח ראשיהם על הכרית...

השעה היתה קרובה ל-6:00 בבוקר, ולקהל גדול נודע מהפטירה. מובן שהכניסה פנימה היתה בסדר מסודר. תחילה הכניסו ע"פ הגורל (הנ"ל), וכל קבוצה שהתה כ-20 דק', אך משראו האחראים שזרם האנשים הולך וגדל, שינו את הסדר והעמידו את כולם בתור. וכך השתרך תור ארוך על המדרכה שלפני הבית, בפרעזידענט, תור שהגיע עד ניו-יארק עוו.

התור לאמירת התהלים הי' בדרך-כלל מסודר. לכל אחד ניתנה הזדמנות כ-10 דקות בערך, ואחר-כך עליו לפנות מקומו לאחר. כמובן שכעבור משך זמן, משרבו הקהל, צמצמו את משך שהותם של האנשים לכ-2 דקות ופחות.

קשה. קשה עד מאוד לעכל את המציאות.

אנשים נכנסים לביתו של אד"ש... הרי עד היום לא היתה לאף אחד גישה אל הבית. למעט בודדים ששימשו בקודש, ידעו כולם שהבית של כ"ק אד"ש הוא בבחינת קודש הקדשים, ויראת הכבוד מנעה מן הקהל את הגישה לשם. עד כדי כך, שאף פחדו לעבור על המדרכה שלצד הבית. הבית היה איפוא מן סמל של קדושה ופרטיות. נמנעו לעבור לידו בכל שעות היממה, גם כשכ"ק אד"ש שהה בחדרו ב-770, ועל אחת כמה וכמה כשהיה בביתו; ואילו כעת, פוקד את הבית כל אחד ואחד, אם כי למשך זמן קצר מאוד,

ששר בחוץ. ובינתיים הוסרו הרבה חפצים ורהיטים מקומה א' (מסיבה פשוטה וד"ל).

והבעל יכול לומר קדיש, הבעל אומר את הקדיש, ואמר אד"ש שאם כך אמר ראש הישיבה - הוא יאמר את הקדיש בעצמו.

בשעה 7:00 בבוקר היתה צפירה בשכונה. צפירה עולה ויורדת שמשמעותה: קרה משהו...

כמובן ופשוט שכל החנויות שבשכונה (אלו שבבעלות יהודית) נשארו סגורות (חוץ מחנויות המכולת), וחלקן נשארו סגורות עד למחרת. כל אנ"ש, בלי יוצא

בשעות הבוקר שאל אד"ש את הריל"ג בקשר לבקשת מחילה, ובקשר לקריעה. הריל"ג אמר, שבקשר למחילה נהוג שאחרי הטהרה; ובקשר לקריעה, היות והרב פוקס מהחברה קדישא נמצא למטה - הוא יגיד אחר כך את הסדר.

יצויין, שבזמן שאד"ש שהה למעלה, פעל שם המזגן כל העת, חרף הקור העז

מספר הרה"ת ר' שמואל שי' קראוס: מנהגו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו, שלעת הדלקת הנרות היה יוצא מהיכלו ב-770 והולך לדירת הרבנית בבנין הספרייה כזכור. התמימים ששהו אז בחצרות-קודש, מהם שבאותם רגעים רק הספיקו לחזור מפעילות ב'מבצעים', נזהרו כמובן שלא להיקלע למסלול הזה באותם רגעים הסמוכים לזמן ההדלקה, ולכל היותר המתינו בתוך חדר הכניסה של 770, או עקבו אחריו מבעד לחרכי החלונות הפונים לחצר.

המדובר בשנת תשמ"ח - מספר שנים קודם שבנין הספרייה שינה את צורתו - כאשר לאחד החדרים בדירת כ"ק והרבנית היה חלון שפנה לכיוון איסטון-פארקוויי, לא בחזית הבניין, אלא קרוב לירכתיים (מעל מסלול הכניסה עם רכב דרך המרתף). היה זה באחד מערבי-שבת, כחודש קודם כ"ב שבט, כאשר יצא כ"ק שיל"ו מבנין הספרייה וצעד באיסטון-פארקוויי. באותם רגעים קצרים הבחנתי, בתוך מספר מצומצם של תמימים נוספים, כי חרכי התריס בחלון זה נפתחו מעט, וכי מאחוריו ניצבת דמות המחכה אף היא לראות את כ"ק, וזאת אף כי טווח הראיה שהותירו שני הבניינים היה קצר מאוד. היה ברור לנו שזו הרבנית, אף שהיא דאגה להסתיר את עצמה. מחזה זה חזר על עצמו גם בשבת בבוקר, וכך גם בערבי-שבת ובשבתות הבאים (בהם כבר השתדלנו "להסתתר" גם מכיוון אחר...).

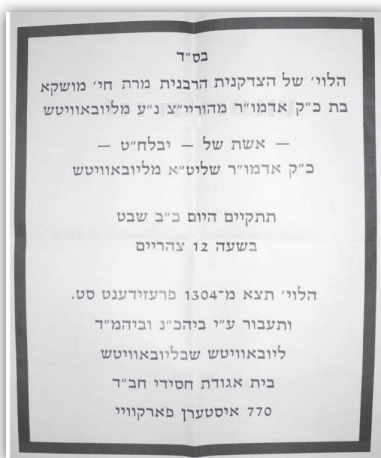
גם בבוקרה של שבת פרשת יתרו - שהיתה השבת האחרונה בה התגורר כ"ק שיל"ו בדירה זו - כאשר המתנו שוב ליציאתו ממנה ובואו ל-770, הפנינו מבט חטוף לכיוון החלון, ומה נדהמנו לראות כי הפעם הורס התריס לגמרי, ומאחורי החלון ניצבת לה הרבנית, ממתינה לרגע הקט בו תראה את כ"ק בלכתו ברחוב.

ויהי בעינינו לפלא, עד ליל רביעי באותו שבוע, כ"ב שבט.

(שבועון 'בית משיח' גליון 121 עמ' 31)

בס"ד. הלוי' של הצדקנית הרבנית מרת חי' מושקא בת כ"ק ארמו"ר מהורי"צ נ"ע מליובאוויטש - אשת - יבלח"ט - כ"ק ארמו"ר שליט"א מליובאוויטש - תתקיים היום כ"ב שבט בשעה 12:00 בצהריים. הלוי' תצא מ-1304 פרעזירענט סט' ותעבור ע"י ביהכ"נ וביהמ"ד ליובאוויטש שבליובאוויטש בית אגודת חסידי חב"ד 770 איסטערן פארקוויי.

המודעה הוסגרה במסגרת שחורה. המודעות נתלו בכל מקום ומקום, בכל השכונות היהודיות והחרדיות, וגם בדלת הראשית של 770. ואין צורך בהמחשה גדולה מזו, אשר כל מי שנכנס - נעשה לו שחור בעיניים כפשוטו!

בבוקר התפלל אד"ש התפלל עם טלית ותפילין, ובשעה 9:30 ירד כ"ק אד"ש למטה (קומה א') לתפילת שחרית, חגור בגרטל וללא טלית ותפילין. אד"ש היה לבוש בבגדים רגילים, אך הנעליים היו נעלי אבילות. כמו כן לא פרשו מפה על-גבי הסטענדער.

באולם הבית הצטופף קהל רב. רובו - בעלי הפרוטקציות. חזן התפילה היה ר' לייבל זאיאנץ (מברזיל). לפני התפילה אמר כ"ק אד"ש קדיש דרבנן בחופזה. כן אמר את כל הקדישים בעת התפילה.

אד"ש, שלא התפלל עם הציבור, כיוון שהתפלל לפני זה בחדרו עטוף בטלית

מן הכלל, לא יצאו לעבודתם. מי שהספיק - ניגש לתור אמירת התהלים, ולאחר-מכן ל-770, שם המתינו לעידכונים אודות פרטי וסדרי ההלווייה. נשות השכונה התאספו אותה שעה על-יד הבית וקראו מספרי התהלים.

כבר בשעות הבוקר המוקדמות, שעות העומס - שבע-שמונה בבוקר - כשאנשים נוסעים למלאכתם, סגרה המשטרה לתנועה את רחוב פרעזירענט מקינגסטון עוו. עד ניו-יורק עוו., על מנת לאפשר לקהל הגדול לבוא וליטול חלק באמירת התהלים. סגל המשטרה הגיע אל בית אד"ש ועודכן על-ידי האחראים באשר לתכנית ההלווייה, שכבר הייתה ערוכה פחות או יותר.

בשעה 8:00 קיימה אגודת-חסידי-חב"ד אסיפה עם כמה מראשי התמימים, על-מנת להבטיח סדר בעת ההלווייה.

אחר-כך כינסו האחראים קבוצה בת 40 בחורים מבוגרים (עלטערע-בחורים) למשך כשעתיים. האסיפה התקיימה בחדר האח"מים שבקומה הא' בבנין 788 [זוכרי דבר יודעים לספר על האי-סדר ששרר בעת לוויית הרעבעצען חנה בשנת תשכ"ה, וכידוע העגמת נפש וכו' שהייתה מזה לכ"ק אד"ש, מה שמבקשים הפעם למנוע בכל מחיר],

בשעה הנ"ל, בערך, הכניס ר' זלמן חנין את נוסח המודעת-אבל דלקמן:

חברי הכולל נשלחו בשעה 7:00 בבוקר לחפירת הקבר. באשר למקום הקבורה אד"ש לא התערב והשאיר זאת לשיקול דעת ה'חברה-קדישא', האם ליד אמו, הרבנית חנה, או ליד הרבנית נחמה דינה, או ליד הרבנית שטערנא שרה, הסבתא.

- לפועל החליטו ה'חברה-קדישא' מפני כמה וכמה סיבות לקבורה ליד הרבנית שטערנא שרה. בתחילה הודיעו שיקברוה מעט רחוק מהקבר, דהיינו שישאר מקום ריק מסביב (כידוע שסביב קבר הרבנית חנה - ריק), אך לבסוף

הודיעו שיקברוה ממש ליד הרבנית שטערנא שרה. [לפועל הכינו קבר גדול מהרגיל, בגלל השיקול הנ"ל, פי אחת וחצי], חברי הכולל כולם שהו שם בעת הקבורה.

בינתיים, פירסמו בכל כלי התקשורת, ובכל ריכוזי אנ"ש והתמימים והשלוחים הפזורים בכל קצוי תבל. ואכן, קהל רב, כולל תושבי השכונה, נודע לו על הפטירה וההלוויה - דרך כלי התקשורת.

•

בשעה 10:30 התקיימה אסיפה רבתית ב-770, בה הודיעו האחראים (משה כצמאן ובן-ציון סטאק) על סדר ההלווייה. התוכנית היתה כך: אד"ש ייצא מביתו, ימשיך עד לקינגסטון ושם יפנה שמאלה עד איסטערן פארקוויי, הכביש הראשי,

ותפילין, החזיק בידו משניות והביט בהם משך כל הזמן, כולל בעת אמירת הקדישים. בחזרת הש"ץ הקשיב (כהרגלו בק') מתוך הסידור. פניו הק' היו חיוורות (מבהיל!) וידי אף רעדו קצת. לפני אמירת הקדישים הביט אד"ש לצדדיו. באמירת הקדיש שאחרי "היום יום" נעצר כ"ק אד"ש לכמה שניות וחזר ג' פעמים על התיבות "יהא שלמא רבא". ב"עלינו לשבח" אמר "קדיש דרבנן" (ולא "קדיש יתום"). אחרי אמירת תהלים שאל באם נוהגים לומר פרק מט, והריל"ג השיב בשלילה.

לאחר התפילה נכנסה קבוצת נשים מה'חברה-קדישא' כדי לערוך את הטהרה. את התכריכים תפרו סמוך למקום הטהרה. אד"ש צירף מטפחת לבנה שבתוכה ה' משהו; ובנוגע לקבר, הורה כ"ק אד"ש, שיקחו עפר מהאוהל - ולא כתמיד מחצר האוהל, אלא מהעפר שנמצא מעל הקבר ממש. וכן עשו: חפרו תחת ערימות הקרח והפ"נ הקפואים, והוציאו שקית של חול.

כ"ק אד"ש ביקש שידיעו באהל (על-ידי ה'חברה-קדישא') אודות הפטירה וההלווייה, והכינו פתק בזה הלשון: "הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא, אייער טאכטער, איז נפטר געווארן נעכטן ביי נאכט 12:35, און די לוי' וועט זיין היינט 12 א זייגער" [= הרבנית ח' מושקא, בתכם, נפטרה אתמול בלילה בשעה 12:35, והלוי' תתקיים היום בשעה 12:00].

שלישית - ליד 770, שם פינו את כל הקהל עד לעברו השני של מחסום המשטרה, והיינו עד אחרי הספריה, ועד לשדרה שבאמצע הרחוב איסטערן פארקוויי.

האחראים קיוו לסגור את הכביש כולו, כולל המדרכה שבצד 749, מעברו השני של איסטערן פארקוויי, אך המשטרה לא הסכימה ובכך סייעה כמובן ללחץ, דחיפות ובלאגן שאירעו בעת ההלווייה.

למרבה האירוניה, בתחילה רצו ללכת דרך ברוקלין ולפנות ימינה לכיוון 770, דרך קצרה יותר, ודוקא השוטרים, 'אמר לשבחן, הם שהעירו והאירו את עיניהם של האחראים כי בדרך זו יעברו ל"ע דרך הכנסיה ח"ו.

[לנשות השכונה קבעו הסדרנים,

וממול 770 יפנה שמאלה אל הבנין. לנשים הוחלט שעליהן ללכת עד נ.י. עוו. ומשם עד איסטערן פארקוויי, ויפנו ימינה לכיוון 770 [בלילה כבר הדביקו מודעות בפרעזידענט ובקינגסטון שלטים של "נא פארקינג" (= אין חניה)].

מפאת חשיבות הענין, נאלצו האחראים להזכיר לקהל את הבלאגן שהי' בתשכ"ה, וביקשו מכולם לעשות ככל שביכלתם לשמור על הסדר.

40 הבחורים הנ"ל העסיקו תחתיהם עוד כ-200 בחורים, וחילקום ל-3 קבוצות: קבוצה ראשונה - דואגת לסדר ליד היציאה; קבוצה שניה - ליד המחסום בקינגסטון, שיחצה אותו מהחנות של הסנדלר עד לעזרת הנשים בקינגסטון עוו. על מנת לאפשר לרבי גישה פנויה ל-770; וקבוצה

פי הלכה זה כבר מספיק, המשיך אד"ש עוד קצת בקריעה.

מיד אחר-כך יצאו כולם מהחדר, ואד"ש הסתגר עם הארון למשך כדקה.

לאחר שהרימו את הארון, קודם היציאה, שאל אד"ש: "ווי פירט מען זאך - דער ארון גייט ארויס פריער?" [= איך נוהגים - הארון יוצא קודם?] וענה הרב לוי-יצחק שפירא: "דער מנהג איז אז דער ארון גייט ארויס פריער" [= המנהג הוא שהארון יוצא קודם].

בפועל, לא הי' סדר בהלווייה. כל התקוות והבקשות אכן נפלו על אזנים אטומות. כל אחד רץ ורצה לראות את פניו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א, את פניו המאויימות. בנוסף לכל הבלאגן ששרר, השוטרים לא

הצליחו לשלוט על הסדר, וכדלהלן:

מסע הלוי' החל בשעה 12:10 לערך. הארון תחילה; כמה מטרים אח"כ צועד אד"ש, ואחריו כ-30 מיוחסים, בלט ביניהם הרב מדעברצין והרב מנשה הקטן (קליין). הרביל"ג צעד לימין אד"ש, ואילו הרב בנימין קהלין ליווה את אד"ש חלק מהדרך, וחלק ישב במכונית שנסעה אחרי המיוחסים. את הארון נשאו כל זמן אנשי ה'חברה-קדישא' וכמה מהמקורבים לבית חיינו.

לפני הארון נוסעים כ-12 אופנועים של המשטרה. אד"ש, בהליכה די מהירה

שבהגיעם מבית הרבנית לברוקלין עוו. יפנו שמאלה (על ברוקלין עוו.) עד איסטערן פארקוויי, ולא ימשיכו עם מסע הלוי' על רח' פרעזידענט],

הפירסום המיידית בכל כלי התקשורת הביא את ההמונים לנהור לבית אד"ש. חלק תפסו מקומות ליד 770 על השדירה. איסטערן פארקוויי נסגר לתנועה, וכמובן גם קינגסטון ופרעזידענט.

•

בשעות הבוקר עלה הרשנ"ז גורארי

לחדרו של אד"ש. אד"ש עמד ליד שולחנו בפנים רציניות, ואמר לרשנ"ז, ש ל ה י ו ת ו המטפל העיקרי בנפטרות, הרי זכות זו מספיקה עבורו, עבור הילדים והנכדים

- עד סוף כל הדורות. לאחר מכן הורה לו אד"ש על סידורי הבית, וכן הורה לו לומר למשמשים בקודש (חס"ד הלבשרטם ורשד"ב גנזבוג) שהם סיימו את תפקידם, ולשלם להם את שכרם ופיצויים עוד לפני ההלווייה. ואמר אד"ש שזה יהיה לעילוי ולטובת הנשמה.

אד"ש ביקש מהרביל"ג שאף אחד לא יהיה נוכח בשעת הקריעה, מלבדו ומלבד אנשי ה'חברה-קדישא', שהם הרב לוי-יצחק שפירא, צבי הירש פוקס והרשד"ב ליפסקר. הרב פוקס החל לחתוך ואד"ש המשיך בקריעה, וגם כאשר אמר הרב פוקס שעל

שיש כבר יותר מדאי באלגאן, ופנה לרבנים ואלו פסקו שאי-אפשר לעשות את הדרך הלך וחזור למרות שזה לא ממש באותו הכיוון, אך זה אותו כביש, איסטערן פארקוויי, ובכך פעל שאד"ש יעלה לרכב. פילסו דרך לרכב ובינתיים אד"ש שאל: "וואו איז דער [= איפה ה] ארון?" ולייבל הצביע לכיוון הרכב של הח"ק שנע בתחילת הסערוויס ליינ, שם היה הארון. שוב פילסו דרך, ואד"ש ניגש לכמה רגעים לארון ואח"כ נכנס לרכב.

יותר מרובה
הש ת פ ו
בהלוי. אנשים
נשים וטף. כל
המוסדות הביאו
את תלמידיהם
להלווייה. ובין
האנשים יכולתי
לזהות גם כאלו
שאינם מאנ"ש.
היו אלה אנשים
חרדים מבורו

פארק והסביבה, ועד לוויילאמסבורג.

בטוחני, שאם הייתה ההלווייה נערכת יותר מאוחר, היו מתווספים עוד כמה אלפים של אנשים, שאכן היו בדרכם על המטוסים וכיו"ב, וחלקם אמנם הספיק להגיע להלווייה וחלקם היישר לקבורה, ואילו הגרים רחוק יותר לא הספיקו גם לכך.

כ-21 אוטובוסים ועשרות עשרות כל רכב נסעו לאוהל. כולם נשארו מחוץ לבית-העלמין.

•

בדרכו לבית החיים ישב אד"ש ליד

יחסית הגיע עד לקינגסטון, שם העיר לריל"ג: "אזוי לאנג דארף מען גייען?" [= כל כך הרבה צריך ללכת?], והמשיך הלאה ללכת. בקינגסטון נעשה יותר באלגאן מרוב הקהל העצום. השוטרים ניסו להשליט סדר, ואד"ש (בגלל הליכה מהירה, פלוס מרחק הליכה כה בלתי רגילה, ולהוסיף שבוע קודם בו היה אד"ש 4 פעמים באוהל) "האט געשלעפט די פוס" [= 'סחב' את רגלו].

כשהגיעו למחסום קינגסטון, סגרו השוטרים את המחסום אחרי הארון,

בהשאירם את כל הקהל, ואת כ"ק אד"ש, מאחור. זאת - מחוסר דעת כמובן... כך חיכה אד"ש משך 30 שניות עד שפתחו המחסום. היה זה הבלש היהודי בעל השפם שהבחין בכך ותיכף הורה לפתוח המחסום.

הריל"ג בתחילה צעק שיפתחו, אולם השוטרים סירבו. בכל אופן - הייתה זו הזדמנות לראות יותר מקרוב את אד"ש. לבוש במעיל, ידיו בכיסים, הבעת פניו "ייער פארקוועטשט" [= מכווצות], עין אחת נפוחה, כך שמרחוק הי' נראה שעין אחת (כאילו) למעלה מחברתה, הפה היה סגור באופן מאזיים, וארשת מבהילה ביותר נסוכה על פניו הק'. היו אלה רגעים שלא ישכחו לעד. לא היה שייך להביט יותר משניה, פשוט "א מבהיל'דיקער ציור".

אד"ש המשיך עד לפינת קינגסטון ואיסטערן פארקוויי, שם החליט הריל"ג

עפר מהאוהל כנ"ל. אח"כ קרעו את השקית של העפר. אד"ש שאל אודות הסדינים עם הדם ואמר שיכניסו זאת לארון, והרשד"ב ליפסקר אמר שאין מקום להניח זאת בתוך הארון. אד"ש אמר שאינו מתערב ושישאלו רבנים מה לעשות. הרב מארלאו אמר שהרמב"ן (?) אומר שאפשר לשים זאת בצד הארון (לאחר שפסק - שמעו את אד"ש ממלמל משהו, ובין הדברים נשמעו המלים "פסקי דינים"). אף לאחר שניתן פסק הדין, נראתה אי-שביעות רצון על פניו הק', ומשאמרו לרבי שאת אשר מסר בבוקר הכניסו לתכריכים - נחה דעתו הק'.

כ מ ו -
כן שאל
אד"ש לפשר
ה פ ל ס ט י ק
שהיה מונח
על קברה של

הרבנית שטערנא שרה, והרשד"ב ליפסקר ענה ששמים קרש ועליו פלסטיק, ועליהם מניחים את העפר שהוצא מתוך הקבר, כך שכשמרימים הפלסטיק אזי העפר נופל לקבר.

משך כל הקבורה הביט אד"ש על הקבר. בעת אמירת הקדיש, לפני המלים "ויתהדר", נעצר אד"ש ונשמע קול בכי. כל הקדיש היה בקול רוטט ובעיניו הק' נצנצו דמעות.

הריל"ג ועוד כמה חלצו והחליפו לרבי הנעליים לנעלי גומי. ר' בערל יוניק וד"ר ווייס תמכו ברבי מצד ימין. הנעל השמאלית לא נכנסה היטב, הלשון נכנסה פנימה, וחלצו שוב.

הרח"ק בקידמת הרכב; מאחור ישבו: הרחמ"א חדקוב באמצע, הריל"ג לימינו, והרב בנימין קליין לשמאלו. בהגיעם, אד"ש יצא מהרכב בתנועה מהירה, פשט המעיל, קפלו לשניים וזרקו פנימה. היה לבוש בגרטל. הארון הלך קודם, ואד"ש אחריו. כשעברו ליד האוהל הפנה אד"ש את מבטו הק' לרגע.

ר' אליהו הבר מה'חברה-קדישא' נכנס לתוך הקבר לסדר את הארון. כשפתחו את התחתית של הארון, כנהוג (על-מנת לקיים "ואל עפר תשוב"), נשמעה חבטה... און דער רבי האט א ציטער געטאן [= והרבי 'רעד']. בכלל, כל אותו זמן היו ידיו הק' קפוצות, ומידי פעם נשמעה אנחה של בכי עצור.

[בבית העלמין
לא הרשו לאנשים

להיכנס, למעט קבוצה לא מבוטלת של בעל הפרוטקצי' ואנשי וחברי ה'חברה-קדישא', וגם חברי הכולל כנ"ל. הגדר של בית העלמין נעקר ממקומו כמעט לגמרי, מרוב הלחץ של קהל האנשים. היו אמנם בודדים שקפצו את הגדר במרחק מה מעיני השוטרים, ונכנסו בסופו של דבר פנימה, אך כאמור, רק בודדים.

מכוניות של 'הצלה' שהו אף הם בפנים, במרחק של 50 מטר ממקום הקבורה. אך ב"ה לא נזקק איש לשירותם באותה שעה],

לקבר הכניסו 3 חבילות: אחת של הדם מביה"ר; אחת של הדם מעת הטהרה, ואחת

אף הם בבית.

הפתעת הקהל הייתה כשכ"ק אד"ש אמר שיחה קצרה בת 5 דקות לערך, תיכף לאחר מנחה. הייתה זו שיחה בנוגע לדין ניחום אבלים, ובה ביאר אד"ש שאפשר לנחם כבר ביום הראשון, לאחר הקבורה כמובן. וסיים בתיבות "והחי יתן אל לבו", ובפרט ששמה של הרבנית הי' "חי". מטון השיחה נשמע כאילו רצה להמשיך בשיחה...

אחר-כך נכנס אד"ש לאוהל, ושהה כמה דקות. אד"ש סובב סביב הציון, ובכה בכיות נוראיות, ששמעו אותם גם בחוץ. כשיצא מהאוהל, עשו הנוכחים שורה לניחום אבלים.

אד"ש נכנס לרכב ומיד יצא ועקר עשבים, כנהוג. על מקום מושבו הונח קרש, כדין אבילות.

מובן שהייתה זו הפתעה של ממש, ולכן לא שמעו את השיחה תיכף בעת אמירתה, כי לא הכינו את המכשירים לכך. כך שכולם ניוונו מ'חזרה', אלא שלמזלנו ה ו ק ל ט ה השיחה, כך שכעבור זמן יכולנו לשמוע מלה במלה את כל השיחה.

בשעה 1:40 היה כבר הכל לאחר מעשה. אד"ש נסע לביתו, ואילו הקהל התעכב למשך כמה דקות ארוכות כדי לזכות גם הם ב'כיסוי'. אחר נסעו הביתה, מי במכוניתו הפרטית ומי באוטובוסים, כשבלב כולם תחושות של כאב יגון ושבירה.

ה שי ח הוגהה למחרת, ואד"ש הורה לפרסמה. כמובן שהכל פלפלו ולמדו בשיחה זו שהיתה דיוטגמה חדשה.

כשכ"ק אד"ש הגיע לביתו, עשו את סעודת ההבראה, למעלה בחדרו של אד"ש, אולם אד"ש ביקש שיכינו את זה למטה.

לתפילת ערבית הגיע קהל רב, ואף שלא כולם זכו להיכנס לתפילה עצמה, כי גם לתפילת מעריב נכנסו רק אלה שלא יעשו את הימים הבאים בקראון-הייטס - אך לאחר התפילה נכנסו כולם לנחם, ללא יוצא מהכלל.

כן התעניין אד"ש בשלום גיסתו, אחותה של הרבנית.

פניו הק' היו רציניות ואדומות מאוד, כמו גם לחות ורטובות מדמעות. אד"ש ישב על כסא אבלות [אותו כסא שישב עליו

ב-3:15 התפללו מנחה. כ"ק אד"ש התפלל בעמוד ואמר את כל הקדישים. לתפילה זו נכנסו רק השלוחים שהגיעו ליום אחד בלבד, כשלמחרת הם שבים למחוז חפציהם. וכמובן שגם כל בעלי הפרוטקציות, הנמנים בכמה עשרות, נכחו

מ-100 איש, ואילו קהל אנ"ש (ששמותיהם מתחילות באותה האות) גדול בהרבה יותר, ולכן קבעו שחייבים להופיע מינימום כמחצית השעה קודם שעת התפילה ואז כל אחד מקבל מספר, ומהמספרים עושים הגרלה. זכית - נכנסת. כמוכן שבעל המספר חייב להיות בעל שם שהאות הראשונה שלו זכאית לאותה התפלה.

כוחות משטרה (כולל פרשים) חגו מסביב לבית ושמרו על הסדר. בעיקר כאשר מפעם לפעם היתה מתעוררת תיגרה מילולית בין אדם שמבקש ליכנס לבין ועד המסדר שמונע ממנו...

א מ י ר ת
ה ק ד י ש ים
הייתה בדרך
כלל בשקט,
כ ש מ פ ע
לפעם היה
כ"ק אדמו"ר
ש ל י ט " א
נעצר מחמת
בכי חנוק...

אך בדרך כלל זכינו לשמוע הכל. הקהל ב-770 הקשיב בדומיה גמורה; הס הושלך בביהכנ"ס בעת התפילות, וההרגשה הייתה מאוד כואבת.

עד יום וא"ו צהריים היו פניו הקדושת של אד"ש נראים רציניים וכואבים, ובכל פעם שהחל לדבר, פשוט בכה און ער האט זיך ניט געקענט איינהאלטן [= ולא הצליח להתאפק]. ביום וא"ו אחרי מנחה נראה חיוך על פניו כשפנה לעבר שגריר ישראל באו"ם מר בנימין נתניהו.

החיים בלב השכונה שבו למסלולם

בתשעה באב], בפנית החדר [קרוב לדלת הכניסה לחדר השני], כשעברו לפניו, הביט על כל אחד ואחד, מן מבט חודר ועמוק. כל אחד השתדל לא להיראות - עד כמה שהדבר אפשרי. מי שהרהיב עוז לנחם... עשה זאת בשקט ובלחש. וכך עברו מהר מאוד לכיון היציאה האחורית (שבחצר הבית). כל אחד יצא משם עם החלטה קשה בלבו... רבים יעדיפו שלא להגיע פעם נוספת.

ב-770 ישבו כולם אבלים וחפויי ראש. כל אחד מהרהר ומפשפש במעשיו. וכמוכן שחילקו בין אנ"ש את לימוד המשניות.

וכמו-כן גם
עשו חלוקת
הש"ס. כל
אחד לקח
על עצמו
לפחות 3 דפי
גמרא, ואילו
ב מ ש נ י ו ת
- הייתה
חלוקה כפולה
פי 8, כיוון
ש ה ש ת פ

קהל גדול בלע"ה, כשכל אחד לוקח על עצמו לכל הפחות מסכת משניות אחת. וכך חילקו את המשניות כמה וכמה פעמים.

בעקבות המודעה שתלתה ב-770 ביום חמישי בבוקר, ידעו כולם את סדר התפילות בבית, דהיינו, באיזה שעה יתפללו שחרית, מנחה וערבית. במודעה גם נכתב אודות סדר האותיות שיכנסו לתפילות. סדר זה נערך כפי ראות עיניהם של האחראים, ועפ"ז - מכל אות ניתנה האפשרות לכששים-שבעים איש ליזכות וליכנס פנימה, שכן אולם התפלה בבית אינו גדול כדי להכיל יותר

תמונות מהלוי'.

התמונות ממסע ההלוי', נלקחו על-ידי הצלמים והעתונאים הרבים שסקרו את האירוע. לבית העלמין הם לא הגיעו, אך גם מי שבא עם מצלמות לשם, לא הורשה ליכנס, כאמור לעיל. בכל זאת התפרסמו בעתונות גם תמונות מה'קבורה', בעת אמירת 'צדוק הדין' ובעת הטמנת הארון. - תודות לר' חיים ברוך הלבשרטרס, שניצל את זכותו ליכנס, והחזיק בכיסו הפנימי מצלמה זעירה, ומדי פעם שלף תמונה [בגליונו מתפרסמות תמונות נדירות - בנוסף למפורסמות מכבר - ממעמד זה

ממצלמתו].
יצויין שאת מסע ההלוי' הסריט ח.ב. במסרת הוידאו שלו, אך כאמור לא התאפשר לו כזאת בבית העלמין.

הרגיל, אך ב-770 תחושת 'ריקנות'. החל מכך ששובשו הלימודים בפועל, אם כי רשמית ישנה הנהלה וישנם משגיחים תמידין כסדרן, אך התמימים לא יכלו לשבת בראש שקט ליד ספסל הלימודים. מה שכן, למדו משניות וגמ' לפי סדר החלוקה שנקבעה ביום הראשון של השבעה, כנ"ל.

תקוותם היחידה של אנ"ש והתמימים הייתה, שלכבוד שבת יחזור כ"ק אד"ש ל-770, ונראהו "מלך ביפו", ובפרט שזו שבת מברכים הרי שתתקיים התועדות, ובפשטות ידובר בה גם אודות הרבנית נ"ע. תקווה

זו לא היתה מוטלת בספק שכן הדין הוא כי "אסור לנהוג אבילות בפרהסיא", כך שמסתמא תתקיימנה התועדות.

קהל גדול מאוד הגיע

במשך הימים האלה לליובאוויטש. כל השלוחים מכל רחבי תבל, מאוסטרלי' ודרום אפריקה, ורבים מאנ"ש באו לפקוד את בית רבי. חלק מהשלוחים התכנס כאן אך לא מזמן, לקראת ראש חודש כסלו, וכעת נפגשו שוב אך בנסיבות שונות בתכלית. חלקם הגיעו רק ליום או יומיים וחזרו עוד לפני השבת, אך רובם נשארו לשבת קודש. הללו התעדכנו על-ידי התמימים בכל מה שעבר עד הלום, ומי שרצה רווח את צמאונם בקריאת העתונים היהודיים ולהבדיל הלא יהודיים, שבהם נכתבו כתבות, כולל

בקריאת התורה ביום חמישי כבר זכו לגרום נחת רוח לכ"ק אדמו"ר שליט"א. נחת אמיתי. היה זה כאשר ארבע בנות של תושבי השכונה זכו להיקרא באותו היום ע"ש הרבנית חי' מושקא. אחת מהבנות נולדה עוד ביום שני, אלא שהורי' לא הספיקו לתת לה שם באותו היום, וכך זכתה אף היא להיקרא על שמה של הרבנית נ"ע.

אפיזודה מעניינת ארעה עם אחת מהן, בתו של ר' מיכאל גורארי'. כיון שסבתו קרוייה בשם "חי'ה", נמנע איפוא מלתת שם

הליקוט לש"ק הוגה ביום ג' (לפני השבעה), וכך בהגהה אחת בלבד, הודפס לש"ק. אגב, כל הליקוטים הבאים הודפסו, מדי שבוע בשבוע, עם ההקדמה לע"נ הרבנית נ"ע. עד שבאחת השבתות הדבר הופסק. - ושמעתי שהי' זה ע"פ הוראה: הן ההדפסה, והן ההפסק.

•

במשך ימי השבעה עברו מאות גדולי תורה ואנשי ציבור, ושוחחו עם הרבי בנושאים שונים ומגוונים. והדברים פורסמו זה מכבר בקונטרס "והחי יתן אל לבו" [וכן בהתוודויות תשמ"ח ח"ד בסופו] שליקט את כל חילופי השיחות שהתקיימו שם בין כ"ק אדמו"ר שליט"א למנחמים.

(היומן התפרסם לראשונה בשבועון 'בית משיח'. בהגהת המזכיר הרב יהודה לייב גרונר, הרב מאיר הארליג, הרב יוסף יצחק שטרנברג, הרב חיים שלום דובער ליפסקער והגב' אסתר שטרנברג - שהואילו לעבור על היומן ולאמת את הפרטים המופיעים בו, ואף הוסיפו פרטים חדשים בבחינת תוספת המרובה על העיקר).

זה לבתו, ורצה רק את השם השני, "מושקא". אך כשהרב דוד רסקין (שקרא בתורה במנינו של אד"ש) הגיע לפיסקא "ויקרא שמה בישראל" - לא היסס לרגע, ומתוך התרגשות שניכרה על פניו לא התייחס לדבריו של אבי הבת, והעניק לה תיכף את השם "חי' מושקא", כמו לכל הבנות שקדמו לה. וכך גם ב"מי שברך" קראה בב' השמות הנ"ל, ללא הבחנה משאר הבנות. וזאת, אף על פי שאבי' אמר לו בפירוש לקרוא לה רק בשם "מושקא".

מובן שאבי הילדה נקלע למבוכה, השם כבר ניתן, ואילו הסבתא חי'.. תרתי משמע! בצר לו פנה לרבנים ושאלתם מה לעשות? והשיבו לו שאת השם אין להשיב, וכל שנותר לו הוא ללכת לסבתא ולבקש ממנה מחילה על העוול...

בש"ק ב"לכה דודי" ניגנו הלחן של "חיילי אדוננו". אד"ש עודד בידו הק'. כמו"כ ביציאתו מביהכנ"ס עודד בידיו הק' את השירה (כשנכנס - לא שרו). ראו פשוט בגשמיות איך שהשבת פועלת במראה פניו הק'.

סדר לימוד משניות

ליום הסתלקות-הילולא של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא
נ"ע שניאורסאהן מליובאוויטש • אשתו של - יבלח"ט - כ"ק
אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ח בית שנשברה, מצילין הימנה מזון שלש סעדות, ואומר לאחרים, בואו והצילו לכם, ובלבד שלא יספג. אין סוחטין את הפרות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן, אסורין. רבי יהודה אומר, אם לאוכלין, היוצא מהן מותר, ואם למשקין, היוצא מהן אסור. חלות דבש שרסקן מערב שבת ויצאו מעצמן, אסורין. ורבי אליעזר מתיר: ב כל שבא בחמין מערב שבת, שורין אותו בחמין בשבת, וכל שלא בא בחמין מערב שבת, מדיחין אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן (ודגים מלוחים קטנים) וקולים האספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: ג שובר אדם את החבית לאכל הימנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכון לעשות כלי. ואין נוקבין מגופה של חבית, דברי רבי יהודה. וחכמים מתירין. ולא יקבנה מצדה. ואם היתה נקובה, לא יתן עליה שעוה, מפני שהוא ממרח. אמר רבי יהודה, מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב, ואמר, חוששני לו מחטאת: ד נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור, ואת המים הפיים ברעים בשביל שיצנו, ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו. מי שנשרו כליו בדרך במים, מהלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה, שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם: ה הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג, אפלו בעשר אלנטיאות, לא יביאם בידו, אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלנטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם, ומביאין אותה בידן: ו סכין וממושמשין (בבני מעים), אבל לא מתעמלין ולא מתגרדין. אין יורדין לקורדימא, ואין עושין אפקטויזין, ואין מעצבין את הקטן, ואין מחזירין את השבר. מי שנפרקה ידו ורגלו, לא יטרפם בצונן, אבל רוחץ הוא כדרכו, ואם נתרפא נתרפא:

(שבת פרק כב)

ום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. והמלך והכלה ירחצו את פניהם. והחיה תנעול את הסנדל, דברי רבי אליעזר, וחכמים אסורין: ב האוכל ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה, והשותה מלא לגמיו, חיב. וכל האכלין מצטרפין לככותבת. כל המשקין מצטרפין למלא לגמיו. האוכל ושותה אין מצטרפים: ג אכל ושתה בהעלם אחד, אינו חיב אלא חטאת אחת. אכל ועשה מלאכה, חיב שתי חטאות. אכל אכלין שאינן ראויין לאכילה, ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה, ושתה ציר או מריס, פטור: ד התינוקות, אין מענין אותן ביום הכפורים, אבל מחנכין אותם לפני שנה ולפני שנתיים, בשביל שיהיו רגילין במצות: ה עברה שהריחה, מאכילין אותה עד

שתשיב נפשה. חולה מאכילין אותו על פי בקיאיין. ואם אין שם בקיאיין, מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די: ו מי שאחזו בלמוס, מאכילין אותו אפלו דברים טמאים עד שיאורו עיניו. מי שנשכו כלב שוטה, אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו, ורבי מתיא בן חרש מתיר. ועוד אמר רבי מתיא בן חרש, החושש בגרונו, מטילין לו סם בתוך פיו בשבת, מפני שהוא ספק נפשות, וכל ספק נפשות דוחה את השבת: ז מי שנפלה עליו מפלת, ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נכרי ספק ישראל, מפקחין עליו את הגל. מצאוהו חי, מפקחין עליו. ואם מת, ניחווהו. ח חטאת ואשם ודאי מכפרין. מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה. התשובה מכפרת על עברות קלות על עשה ועל לא תעשה. ועל החמורות היא תולה עד שיבוא יום הכפורים ויכפר: ט האומר, אחטא ואשוב, אחטא ואשוב, אין מספקין בידו לעשות תשובה. אחטא ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא טז) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, עברות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר. עברות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר (ירמיה יז) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

(יומא פרק ח)

ה רואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה, אומר ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו: ב על הזיקין, ועל הזוועות, ועל הברקים, ועל הרעמים, ועל הרוחות, אומר ברוך שכחו מלא עולם. על ההרים, ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנהרות, ועל המדברות, אומר ברוך עושה מעשה בראשית. רבי יהודה אומר, הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול, בזמן שרואה אותו לפרקים. על הגשמים ועל בשורות הטובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל שמועות רעות אומר ברוך דין האמת: ג בנה בית חדש, וקנה כלים חדשים, אומר ברוך שהחינו. מברך על הרעה מעין הטובה, ועל הטובה מעין הרעה. הצועק לשעבר, הרי זו תפלת שוא. כיצד. היתה אשתו מעברת, ואמר, יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפלת שוא. היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, ואמר, יהי רצון שלא יהיו אלו בני ביתי, הרי זו תפלת שוא: ד הנכנס לכרך מתפלל שתים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. בן עזאי אומר, ארבע, שתים בכניסתו ושתים ביציאתו, ונותן הודאה לשעבר, וצועק לעתיד לבא: ה חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (דברים ו) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. ובכל נפשך, אפלו הוא נוטל את נפשך. ובכל מאודך, בכל ממונך. דבר אחר בכל מאודך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. לא יכנס להר הבית במקלו, ובמנעלו, ובפנדתו, ובאבק

שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחמר. כל חותמי ברכות שהיו במקדש, היו אומרים מן העולם. משקלקלו המינין, ואמרו, אין עולם אלא אחד, התקינו שיהו אומרים, מן העולם ועד העולם. והתקינו, שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר (רות ב) והנה בעז בא מבית לחם, ויאמר לקוצרים ה' עמכם, ויאמרו לו, 'ברכך ה'. ואומר (שופטים ו) ה' עמך גבור החיל. ואומר (משלי כג) אל תבזו כי זקנה אמן. ואומר (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. רבי נתן אומר, הפרו תורתך עת לעשות לה'.

(ברכות פרק ט)

מאימתי קורין את שמע בערבית? משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, עד סוף האשמורה הראשונה – דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: עד חצות. רבן גמליאל אומר: עד שיעלה עמוד השחר. מעשה שבאו בניו מבית המשתה. אמרו לו: לא קרינו את שמע. אמר להם: אם לא עלה עמוד השחר – חייבין אתם לקרות. ולא זו בלבד אלא כל מה שאמרו חכמים "עד חצות" – מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים ואברים – מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכלין ליום אחד – מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם כן, למה אמרו חכמים "עד חצות"? כדי להרחיק אדם מן העבירה: ב מאימתי קורין את שמע בשחרית? משיכיר בין תכלת ללבן. רבי אליעזר אומר: בין תכלת לכרתי, וגומרה עד הנץ החמה. רבי יהושע אומר: עד שלוש שעות, שכן דרך בני מלכים לעמוד בשלוש שעות. הקורא מכאן ואילך – לא הפסיד, כאדם הקורא בתורה: ג בית שמאי אומרים: בערב כל אדם יטו ויקראו, ובבוקר יעמדו, שנאמר: "ובשכבך ובקומך" (דברים ו ז, יא יט). ובית הלל אומרים: כל אדם קורא כדרכו, שנאמר: "ובלכתך בדרך" (שם). אם כן למה נאמר "ובשכבך ובקומך"? בשעה שבני אדם שוכבים, ובשעה שבני אדם עומדים. אמר רבי טרפון: אני הייתי בא בדרך, והייתי לקרות כדברי בית שמאי, וסכנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו: כדי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל: ד בשחר מברך שנים לפניך ואחת לאחריה, ובערב שנים לפניך ושנים לאחריה, אחת ארוכה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך – אינו רשאי לקצר. לקצר – אינו רשאי להאריך. לחתום – אינו רשאי שלא לחתום. ושלא לחתום – אינו רשאי לחתום: ה מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא, שנאמר: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" (דברים טז ג). "ימי חיך" – הימים, "כל ימי חיך" – הלילות. וחכמים אומרים: "ימי חיך" – העולם הזה, "כל ימי חיך" – להביא לימות המשיח.

(ברכות פרק א)

ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. הדבילה, והתמרים, והחרובים, הארז, והכמון. הארז שבחוצה לארץ, כל המשתמש ממנו פטור: ב המקבל עליו להיות נאמן, מעשר את שהוא אוכל, ואת שהוא מוכר, ואת שהוא לוקח, ואינו מתארח אצל עם הארץ. רבי יהודה אומר, אף המתארח אצל עם הארץ נאמן. אמרו לו, על עצמו אינו נאמן, כיצד יהא נאמן על של אחרים: ג המקבל עליו להיות חבר, אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש, ואינו לוקח

ממנו לח, ואינו מתארח אצל עם הארץ, ולא מארחו אצלו בכסותו. רבי יהודה אומר, אף לא יגדל בהמה דקה, ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק, ולא יהא מטמא למתים, ומשמש בבית המדרש. אמרו לו, לא באו אלו לכלל: ד הנחתומים לא חיבו אותם חכמים להפריש אלא כדי תרומת מעשר וחלה. החנונים אינן רשאים למכר את הדמאי. כל המשפיעין במדה גסה, רשאים למכר את הדמאי. אלו הן המשפיעין במדה גסה, כגון הסיטונות ומוכרי תבואה: ה רבי מאיר אומר, את שדרכו להמדם (בגסה ומדדו בדקה, טפלה דקה לגסה. את שדרכו להמדם בדקה ומדד בגסה טפלה גסה לדקה). איזו היא מדה גסה. ביבש, שלשת קבין, ובלח, דינר. רבי יוסי אומר, סלי תאנים וסלי ענבים וקפות של ירק, כל זמן שהוא מוכרן אכסרה, פטור:

(דמאי פרק ב)

וני נזירים שאמר להן אחד, ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם, מגלחין ומביאין קרבן טמאה וקרבן טהרה, ואומר, אם אני הוא הטמא, קרבן טמאה שלי וקרבן טהרה שלך. ואם אני הוא הטהור, קרבן טהרה שלי וקרבן טמאה שלך. וסופרין שלשים יום, ומביאין קרבן טהרה, ואומר, אם אני הוא הטמא, קרבן טמאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי. ואם אני הוא הטהור, קרבן טהרה שלי וקרבן טמאה שלך וזה קרבן טהרתך. מת אחד מהן, אמר רבי יהושע, יבקש אחד מן השוק שידור כנגדו בנזיר, ואומר, אם טמא הייתי, הרי אתה נזיר מיד. ואם טהור הייתי, הרי אתה נזיר אחר שלשים יום. וסופרין שלשים יום, ומביאין קרבן טמאה וקרבן טהרה, ואומר, אם אני הוא הטמא, קרבן טמאה שלי וקרבן טהרה שלך. ואם אני הוא הטהור, קרבן טהרה שלי וקרבן טמאה בספק. וסופרין שלשים יום ומביאין קרבן טהרה, ואומר, אם אני הוא הטמא, קרבן טמאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי. ואם אני הוא הטהור, קרבן טהרה שלי וקרבן טמאה בספק וזהו קרבן טהרתך. אמר לו בן זומא, ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר, אלא מביא חטאת העוף ועולת בהמה, ואומר, אם טמא הייתי, החטאת מחובתי והעולה נדבה. ואם טהור הייתי, העולה מחובתי והחטאת בספק. וסופר שלשים יום ומביא קרבן טהרה, ואומר, אם טמא הייתי, העולה הראשונה נדבה וזו חובה. ואם טהור הייתי, העולה הראשונה חובה וזו נדבה, וזה שאר קרבני. אמר רבי יהושע, נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאים. אבל הודו לו חכמים לבן זומא: ב נזיר שהיה טמא בספק ומחלט בספק, אוכל בקדשים אחר ששים יום, ושותה יין ומטמא למתים אחר מאה ועשרים יום, שתגלחת הנגע דוחה תגלחת הנזיר בזמן שהיא ודאי אבל בזמן שהיא ספק אינה דוחה:

(נזיר פרק ח)

קדשי קדשים ששחטן בדרום, מועלין בהן. שחטן בדרום וקבל דמן בצפון, בצפון וקבל דמן בדרום, שחטן ביום וזרק בלילה, בלילה וזרק ביום, או ששחטן חוץ לזמנן וחוץ למקומן, מועלין בהן. כלל אמר רבי יהושע, כל שהיה לה שעת התר לכהנים, אין מועלין בה. ושלא היה לה שעת התר לכהנים, מועלין בה. איזו היא שעת התר לכהנים, שלנה, ושנטמאה, ושיצאה. איזו היא שלא היה לה שעת התר לכהנים, שנשחטה חוץ לזמנה, חוץ

למקומה, ושקבלו פסולין וזרקו את דמה: ב בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים, רבי אליעזר אומר, מועלין בו, ואין חיבין עליו משום פגול נותר וטמא. רבי עקיבא אומר, אין מועלין בו, אבל חיבין עליו משום פגול נותר וטמא. אמר רבי עקיבא, והרי המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה, ואחר כך נמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות, לא כשם שדמה פוטר את בשרה, כך הוא פוטר את בשר חברתה. ואם פטר דמה את בשר חברתה מן המעילה, דין הוא שיפטור את בשרה: ג אמורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, רבי אליעזר אומר, אין מועלין בהן, ואין חיבין עליהן משום פגול נותר וטמא. רבי עקיבא אומר, מועלין בהן, וחיבין [עליהן] משום פגול נותר וטמא: ד מעשה דמים בקדשי קדשים, להקל ולהחמיר. ובקדשים קלים, כלן להחמיר. כיצד, קדשי קדשים לפני זריקת דמים, מועלין באמורין ובבשר. לאחר זריקת דמים, מועלים באמורים ואין מועלין בבשר. על זה ועל זה, חיבין משום פגול נותר וטמא. ובקדשים קלים כלן להחמיר כיצד, קדשים [קלים] לפני זריקת דמים, אין מועלין לא באמורין ולא בבשר. לאחר זריקת דמים, מועלין באמורין ואין מועלין בבשר. על זה ועל זה, חיבין משום פגול נותר וטמא. נמצא, מעשה דמים בקדשי קדשים, להקל ולהחמיר. ובקדשים קלים, כלן להחמיר:

(מעילה פרק א)

א ין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש. חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוננו את לבם למקום. אפלו המלך שואל בשלומו, לא ישיבנו. ואפלו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק: ב מזכירין גבורות גשמים בתחית המתים, ושואלין הגשמים בברכת השנים, והבדלה בחונן הדעת. רבי עקיבא אומר, אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי אליעזר אומר, בהודאה: ג האומר על קן צפור יגיעו רחמיך, ועל טוב יזכר שמך, מודים מודים, משתקין אותו. העובר לפני התיבה וטעה, יעבר אחר תחתיו, ולא יהא סרבן באותה שעה. מנין הוא מתחיל, מתחלת הברכה שטעה בה: ד העובר לפני התיבה, לא יענה אחר הכהנים אמן, מפני הטרור. ואם אין שם כהן אלא הוא, לא ישא את כפיו. ואם הבטחתו שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפלתו, רשאי: ה המתפלל וטעה, סימן רע לו. ואם שליח צבור הוא, סימן רע לשולחיו, מפני ששלוחו של אדם כמותו. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת. אמרו לו, מנין אתה יודע. אמר להם, אם שגורה תפילתי בפי, יודע אני שהוא מקבל. ואם לאו, יודע אני שהוא מטרף: (ברכות פרק ה)

המעשה הוא העיקר

ליקוט מהוראותיו הק' של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
בקשר עם כ"ב שבט - יום היארצייט-הילולא של הרבנית
הצדקנית מרת חי' מושקא שניאורסאהן נ"ע זי"ע

א. אצל כל אחד ואחת יהי' "והחי יתן על לבו", להראות ש"זרעה בחיים" (שאו "היא בחיים"), על ידי הלימוד מהנהגותי' ולהתנהג ברוחה כו', מתוך מסירות נפש.

ב. על אחת כמה וכמה על ידי זה שקוראים ליל ד על שמה, ומחנכים אותו ברוחה, שזהו בפשטות ממש הענין ד"זרעה בחיים אף היא בחיים". ועל ידי זה יתוסף אצל הילד בחיים ("חי") בפשטות - אריכות ימים ושנים טובות.

ג. [בהנ"ל] נכללת גם האמונה בביאת המשיח והצפי' לביאתו, כפס"ד הרמב"ם שנוסף לכך שצריך להיות "מאמין בו", צריך להיות גם "מחכה לביאתו" [שהסתלקות היא אך ורק בכדי לפעול את העלי' היחידה שנותרה - העלי' דגאולה האמיתית והשלימה].

ד. הנשמה רוצה וצריכה ומשתוקק - שע"י הסתלקותה למעלה תבוא הוספה בפעולות טובות למטה בעוה"ז הגשמי, כולל על שם ולזכר הנשמה - הוספה בתפלה, בלימוד התורה ובנתינה לצדקה וכיו"ב.

ה. [הנ"ל הוא] החל מהוספה בקביעות עתים לתורה בכל מקום - לקבוע שיעורים רבים בלימוד החסידות ולימוד הנגלה, ובפרט במקומות שאין עדיין שיעורי תורה, ובשיעורים הקיימים מכבר - להוסיף ולחזק הלימוד, בכמות ובאיכות.

ו. [הנ"ל] כולל במיוחד - חלק האגדה שבתורה, עין יעקב וכיו"ב (שרוב סודות התורה גנוזין בה) שע"ז באים גם עניני סודות התורה באופן המובן גם (לאנשים פשוטים) ע"פ דרך הפשט (באמצעות הדרוש ורמז שביניהם).

ז. לקשר השיעורי תורה גם עם התעוררות לעניני יראת שמים בכלל, ובפרט - בעבודת התפלה וקיום המצוות הצדקה - ג' העמודים שעליהם העולם עומד וקיים.

ח. [ההתעוררות] צריך להיות לא באמצע הלימוד (כדי שלא לבלבל כו'), כי אם לפני זה או לאחר זה, אלא, שמנצלים את האסיפה ללמוד בקבוצות, ועל אחת כמה וכמה "ברוב עם", כדי שעל ידי זה יתוסף גם בקבלת וקיום החלטות טובות בשאר ענייני קדושה.

ט. כדאי להוסיף ולהרבות בצדקה בקשר עם היארצייט, ומה טוב - במספר ע"ת (470), גימטריא דשם הנפטרת. וכל המרבה הרי זה משובח - לא רק "עת" מטבעות קטנות, מטבעות של נחושת, אלא "עת" מטבעות גדולות.

י. כדאי ונכון לקשר היארצייט ע"י שמוסיפים ומרבים בהקמת מוסדות לעילוי הנשמה (בהוספה על המוסדות שהקימו עד עתה), כולל ובמיוחד - מוסדות מיוחדים לג' מצוות שמסור במיוחד לנשים - ר"ת הח"ן: הדלקת נרות שבת, חלה (כשרות האכילה ושתיה), נדה (טהרת המשפחה).

יא. בפרט - מוסדות חינוך לבנות ישראל, כמו שנתחדש בדור שלפני זה (הדור דכ"ק מו"ח אדמו"ר - אבי הנפטר), שגדולי ישראל ייסדו בתי ספר גם לבנות ישראל, כמו המוסד "בית רבקה" שכ"ק מו"ח אדמו"ר ייסד (באמצע נשיאותו).

יב. חידוש נוסף בזה - שבבתי ספר לבנות לומדים נוסף על הלכות למעשה, גם שקו"ט וקצת פלפול, שמוסיף חיות ותענוג בהלימוד, עם הדגשה שהעיקר הוא - המסקנא בפועל בהלכה למעשה.

יג. יש לעורר [ולפרסם] אודות ההתחייבות ו(יתירה מזה) הזכות על כל מי שרוצה להשתתף בהמשך הפעולות (ע"י הוספת פעולות חדשות ומוסדות חדשים וכו') בשנה השני', שכבר התחילה העבודה עם כל ה"שטורעם" דשנה חדשה.

יד. מנהג ישראל שא' הענינים העיקריים שעושים לעילוי נשמת ולזכרון כו', הוא כתיבת ספר תורה.

כתבי יד קודש

מקבץ מענות ופאָקסימילות בגוף-כתב-יד-קודש כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בקשר ליום ההסתלקות כ"ב שבט • מיוחד

נוסח המצבה

במשך ימי ה'שבעה' מסר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א את נוסח המצבה לידי מזכירו האישי, הרב יהודה לייב ש' גרונר.

לפני שמו של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, השאיר כ"ק אד"ש רווח וסימן בשתי נקודות שבמקום זה יש להעתיק את התארים שנרשמו על מצבתו של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע. כ"ק אדמו"ר גם סימן את המילים שצריכות להיות באותיות גדולות ומודגשות.

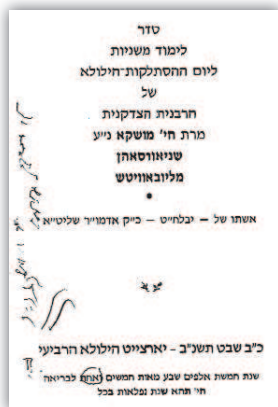
לאחר שהרי"ל גרונר תקתק את הנוסח המלא, שב כ"ק אד"ש ומתח קן תחת המילים המודגשות.

סדר לימוד משניות

לפנינו צילום מ'סדר לימוד משניות' ש"ל לרגל יום ה'אצאייט בשנת תשנ"ב. בטעות הודפס תאריך 'חמישים ואחת', כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א סימן בעיגול את המילה 'ואחת', ציין סימן שאלה וקריאה, וכתב:

מהיר

לתקן בחותם גומי

הנהגות המלך בימי ה'שבעה'

לפנינו מכתב מיוחד שכתב הרה"ג ר' גבריאל שי' צינער לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, אחרי הסתלקות הרבנית (המכתב נכתב בתקופה שאחרי ה'שבעה' וקודם סיום ה'שלושים'). פיענוח כתב היד הינו בפרסום ראשון (האותיות המודגשות הינם פיענוח המענה שנכתב על גבי המכתב של הרב צינער):

בס"ד (1) [. . . בצילום שלפנינו נשמט]

לכבוד הוד כ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קיבלתי מכתבו שאכתוב בכתב ברור, (2) ות"ח על מילוי בקשתי, ובל' הז"ל אותיות המכונה מאירות כ"ק אד"ש צודק שכבר ביאר רעק"א [= ר' עקיבא איגר] בהקדמתו לספריו שנפש יותר מתפעל בלשון וכתב נאה.

(א) אודות שיחות קודש שהעיר כ"ק אדמו"ר שליט"א ליישב שבאו לנחם תוך ג' ימים ראשונים, עי' בדע"ת על הל' אבילות סי' שע"ו שהביא ראיות מש"ס דגם בג' ימים ראשונים מנחמין את האבל (3) וראה מ"מ [= מראי מקומות] להלקו"ש [= להלקוטי שיחות].

(ב) (4) ראה אג"מ [= אגרות משה, להר" משה פיינשטיין ז"ל] יו"ד [= יורה דעה], שו"ע או"ח סתק"ד ס"ד נשאלתי אודות שכ"ק אד"ש בימי אבלו לא אמר שיעור תהלים לפני התיבה ופלא כיון דשיעור חת"ת לומדים ושאר פניות התורה, וכ"ש [כ"ק אד"ש הקיף בעיגול את המילה האחרונה, וסימן:]!? (5) להעיר שדוד נקרא נעים זמירות ע"ש ס' בתהלים תהלים שאין זה בכלל לימוד התורה כמ"ש המאירי מו"ק ובלקט יושר הל' שמחות שאמר חוקי תהלים אפי' בימי אבלו, והשבתי שאולי כוונת אד"ש שלא רצה לעשות כך [כ"ק אד"ש סימן קו על גבי ב' המילים האחרונות, וכתב]: לפס"ד [= לפסוק דין] ברבים (6) וצ"ע.

(ג) נתבקשתי מכמה רבנים לכתוב הלכות וחיבור על הלכות אבילות אך שמעתי שאינו נכון ומסוגל, מה דעת אד"ש בזה. – בעיר זו בפרט – ה"ז [= הרי זה] כולל לאפרושי מאיסורי ממש ובפרט אם יעתיקנו גם לאנגלית (7)

(ד) סיימתי חיבורי נטעי גבריאל על הל' יו"ט ובו' ג' פרקים אחרונים על אבילות ביו"ט וסימנא מילתא הוא שכתבתי ביום כ"ב שבט, יהא רעו יהי' לעילוי נשמתה הטהורה של חיה מושקא בגימט' עת. [ולפלא הכי גדול בפרש"י (קהלת ג, ב) (א)] דפי' על . . . דור! (ב) והיפך דקודמו יחיד דוקא] (8) בת מרן יוסף יצחק ע"ה.

(ה) ע"ד הצחות – ה"ז ספק (דיבור ב) תורה (9) בהנהגות כ"ק אד"ש שביום ראשון של ימי אבלו תיכף אחר תפילת מנחה פתח לדבר ד"ת אודות אין פותחין וכו' והסביר בדין שאין מנחמין בג' ימים הראשונים וכו' ע"כ. ומצאתי מקורו בטור יו"ד סי' שע"ו שכתב ואח"כ נכנסין עם האבל לביתו והוא מיסב בראש וש"ץ אומר נשאלו לרבנן טעמא ואבל אומר ברוך דיין האמת, וגדולי החכמים מנחמין כל אחד ואחד כפי מה שרואה לדרוש

(ו) במנהגי חב"ד איתא שביום ז' משתדלין להתפלל בהשכמה ויש לעיין אי הכוונה בהשכמה ממש, או קצת קודם משאר ימים, ומ[ה]תנהגות כ"ק אד"ש שהתפלל ביום ז' רק קצת מוקדם, מוכח כצד השני. – לכאורה לא דוקא, כי בנדו"ד תלוי בהרגל הציבור (11)

והשי"ת
יעזור שהלכות
אלו לא יהי' נוגע
למעשה וקרוב
ממש יקיצו
ורננו שוכני עפר
בביאת גואל
צדק בב"א. לא
הכל מדייקין
בהיחודו דגם
ורננו ובסמיכות
ממש (13)

[illegible]

ע"ז יתמעט ב"והחי יתן אל לבו"...

לקראת סיום ה'שבעה' - בכ"ח שבט תשמ"ח - יצא לאור ע"י 'מחלקת ההוצאה לאור שע"י הספרי לתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א ביהמ"ד ליובאוויטש שבליובאוויטש - 770' קונטרס לזכרה של הרבנית. הקונטרס נקרא בשם 'אמנו המלכה' בו נלקטו קטעים משיחות ומכתבי רבותינו נשיאנו ומסיפורי חסידים - המספרים אודות הרבנית או שהוזכרה בהם, ובתחילת הקונטרס הודפסה תמונה של הרבנית (כבצילום).

בעקבות זאת כתב הרב ציננער - בי"א אדר תשמ"ח - לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (האותיות המודגשות הינם פיענוח המענה כנ"ל):

ב"ה, י"א אדר, לכבוד כ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א

באתי להעיר אודות שיצא לאור ספר אמנו "המלכה" ושמ-נדפס בודאי הבחין בהפשטות גם בלא הסתכלות כלל - אשר במהדורא אחרת הוסיפו בלי צבעים תמונה מהרבנית ע"ה ולפענ"ד אינו נכון דהא - ואף דאחז"ל סנהדרין מ"ה גמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו ראות ושולל בנוגע לאחרנייתא וגם קי"ל באה"ע סי' כ"א ס"א דאסור [כ"ק] העביר קו מתחת למילים הבאות: (1) להסתכל אף בבגדי (2) צבעונים של אשה (3) שהוא מכירה ומכלל הן אתה שומע שלילת האיסור כאשר אין ג' הנ"ל, ובפרט - כל הג' (ועי' באוצר הפוסקים סק"ב בשם שו"ת הב"ח סי' י"ד דגם בגד אשה שכבר מתה ע"ש) וא"כ ה"ש [=הרי שפיר] משא"כ בנ"ד [=בנדון דידן] ועכ"פ מדת חסידות להחמיר, אלא שע"ז יתמעט ב"והחי יתן אל לבו" - כנראה במוחש (ואולי זוהי סברת המוסיפים הנ"ל).

ואשרי הדור שהגדולים נשמעין לקטנים

החותם בברכת שמחת פורים שימחה שמו של עמלק בקרוב ממש אמן

לכבוד אדמו"ר הגה"ק שליט"א

באתי להעיר אודות שיצא לאור ספר אמנו "המלכה" ושמ-נדפס בודאי הבחין בהפשטות גם בלא הסתכלות כלל - אשר במהדורא אחרת הוסיפו בלי צבעים תמונה מהרבנית ע"ה ולפענ"ד אינו נכון דהא - ואף דאחז"ל סנהדרין מ"ה גמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו ראות ושולל בנוגע לאחרנייתא וגם קי"ל באה"ע סי' כ"א ס"א דאסור [כ"ק] העביר קו מתחת למילים הבאות: (1) להסתכל אף בבגדי (2) צבעונים של אשה (3) שהוא מכירה ומכלל הן אתה שומע שלילת האיסור כאשר אין ג' הנ"ל, ובפרט - כל הג' (ועי' באוצר הפוסקים סק"ב בשם שו"ת הב"ח סי' י"ד דגם בגד אשה שכבר מתה ע"ש) וא"כ ה"ש [=הרי שפיר] משא"כ בנ"ד [=בנדון דידן] ועכ"פ מדת חסידות להחמיר, אלא שע"ז יתמעט ב"והחי יתן אל לבו" - כנראה במוחש (ואולי זוהי סברת המוסיפים הנ"ל).

החותם בברכת שמחת פורים שימחה שמו

של עמלק בקרוב ממש אמן

אשת נעורים

במשך ימי ה'שבעה' הגיעו מאות רבנים ואנשי ציבור לנחם את כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. אחד הנושאים אותם הדגיש כ"ק אד"ש בשיחותיו עם המנחמים, בכאב גדול, היה אודות העניין של "אשת נעורים", שהאבל אחריה גדול יותר מכל אבל אחר.

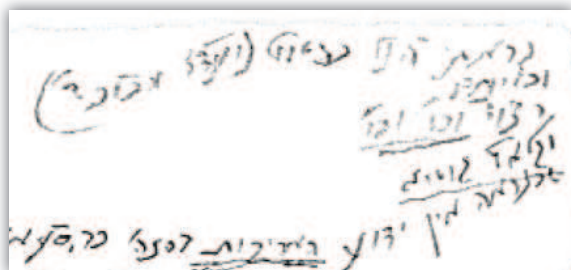
הר"מ אמסל, למשל, הזכיר את דברי הגמרא במסכת יומא, שלפני יום הכיפורים מכינים לכהן הגדול אשה אחרת, כדי שאם אשתו תמות, יוכל מיד לישא אשה חדשה ולעבוד את עבודת יום הכיפורים. ונמצא, שהכהן הגדול צריך להיות בעל אופי כל כך חזק, שלמרות פטירת אשתו יוכל לעבוד את עבודת יום הכיפורים שצריכה להיות בשמחה. ואמר לו כ"ק אד"ש: אינני יכול להתווכח איתכם, כי, יש סוגיה שלימה במסכת סנהדרין (כב, סע"א) בעניין אשת נעורים, ושם: "לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים". ובהמשך הסוגיה מובא הכתוב "ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל", שמזה מובן, שאף שלאחרי מיתת רחל נשארו שאר נשי יעקב, וכן בניו וכו' - מכל מקום, קבל יעקב ש"מתה עלי רחל", מצד המעלה המיוחדת של "אשת נעורים".

להרב לייב ציוויאק, סבו של האדמו"ר מסקאליע, שהזכיר שהיה נוכח בחתונת כ"ק אד"ש - אמר כ"ק אד"ש שנישואין הוא דבר נצחי, וגם לאחר ההסתלקות, מכיון שאיתא בגמרא ש"לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים", זאת-אומרת, שאשת נעורים אינה נשכחת, עניין הנצחיות.

דברים בתוכן דומה נאמרו גם להרה"ג יחזקאל גרובנער, לו אמר כ"ק אד"ש שהקשר עם "אשת נעורים" הוא באופן שאין בו שינוי ושכחה, והוסיף שעניין זה הוא בתוקף נצחי מתחילת הנישואין.

גם בסיום השלושים, כאשר דיבר כ"ק אד"ש אודות חילוקים בדיני האבלות בין תוך השלושים לאחריהם - הדגיש כ"ק אד"ש שכדי שהדברים יונחו צריך להיות השתדלות יתירה, ועל אחת כמה וכמה כדי שהדברים יחדרו בהרגש הלב - מכיון שסוף סוף הרי זה עניין של חוקה.

בהקשר לזה, לפנינו מענה לאחד שכתב לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מכתב ניחום אבלים, בסגנון דומה להנ"ל, וכ"ק אד"ש הואיל לענות:

קראתי הנ"ל כפשוטו
(ועד'ז מכו"כ [= ועל-
דרך-זה מכמה וכמה] שי'
וכוננתם רצוי' וכונ'
וקלאץ קושיא שכנראה אין
ידוע האריכות בסנה' [כב
סע"א])

שייך לרבנים דחב"ד

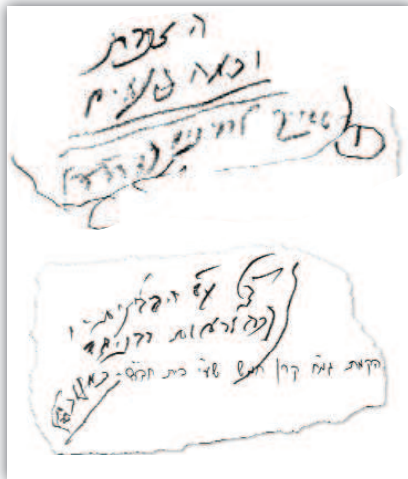
לפנינו ב' מענות מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - משנת תשמ"ח - שהואיל לענות בקשר להקמת מוסדות חדשים על שמה של הרבנית, שצריך להיות באישור הרבנים (כידוע הוראתו הק' בשיחת ש"פ משפטים תשמ"ח).

המענה הראשון הוא לאחד שרצה לפתוח מוסד על שם הרבנית:

(1) הזכרתי וכמה פעמים ששייך לרבנים (דחב"ד)

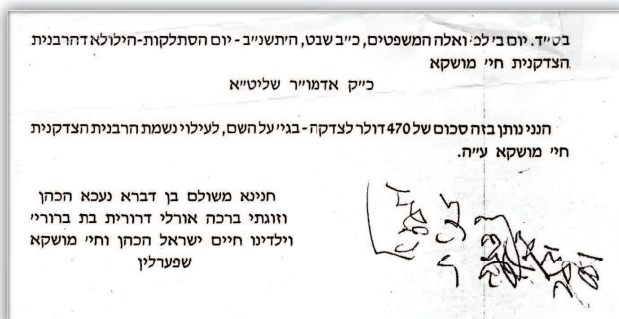
והמענה השני לאחד שרצה לפתוח בבית חב"ד גמ"ח - בשם "קרן חמ"ש", וע"ז ענה כ"ק אד"ש שצריך להיות על שם הרבנית - חי' מושקא - ולא בשם "חמ"ש":

צ"ל ע"ש הרבנית .. [חי' מושקא] (כהוראות רבנים במפורסם)

צדקה בסכום שמה של הרבנית

לפנינו מענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א להרה"ח ר' חנינא משולם הכהן שי' שפערלין, שכתב - בכ"ב שבט תשנ"ב - שנותן סכום של 470 דולר לצדקה - בגימטריא על שם הרבנית:

וגדול

זכות

צדקה

בכלל

ובפר[ט]

וכו'

כינוס השלוחות הראשון

בשנת תנש"א התקיים לראשונה כינוס השלוחות העולמי, "שהתחיל ביום ד' פ' משפטים, כ"ב שבט — יארצייט-הילולא של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע".

ביום רביעי כ"ב שבט, אחר תפלת מנחה ומעריב בביתו הק' חילק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שני שטרות של דולר לכ"א.

במוצש"ק פ' משפטים, כתב הרחי"ק דו"ח כללי על מהלך הכינוס, והוסיף שאחדות המארגנות הנ"ל שאלו אם יש סיבה שמחמתה לא התייחס כ"ק אד"ש לכינוס בהתוועדות דש"ק. וכ"ק אד"ש הואיל לענות:

כי זהו אמצע הכינוס

והשתתפתי בהתחלתו [ביום ההילולא כ"ב שבט, כנ"ל]

ובל"נ בסופו (ע"י שליחות לצדקה - בכפליים)

ביום ראשון כ"ו שבט, אחר תפלת שחרית בשעה 12:12 נכנס כ"ק אד"ש לביהכנ"ס למטה, ואמר שיחה מיוחדת לכינוס השלוחות העולמי, ולאחרי' חילק לכ"א מהשלוחות שני שטרות של דולר לצדקה.

בסיום התור של הנשים, המשיך לחלק לאנשים כרגיל מידי יום ראשון (אלא שלראשונה התקיימה החלוקה בביהנ"ס למטה (!), ולא ליד המעלית למעלה כרגיל).

החלוקה ארכה קרוב לארבע שעות, והסתיימה בשעה 4:30 לערך.

קונטרס "בך יברך ישראל"

הגנו מוציאים לאור קונטרס "בך יברך ישראל". משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א שנאמר בשבת קודש ט' יתרו. כ"ף שבט, וליל יום ה' פ' משפטים. כ"ב שבט - יום הארצות-היולא וזריבני של חרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע - בביאור ענינו של יום זה (בך שבט). שמטנו נמשכים ברכות - בכל הענינים - לכל ישראל, ובמיוחד - לשני ובנות ישראל תודינה. והלימוד הזה - בעבודתם של ישראל בדרוש זה, ובפרט של נשי ובנות ישראל - בקשר עם כינוס השלוחות העולמי שהתקיימה בימים אלה. והעיקר בענין שחתם נרמא - הפעלות "לחביא לימות המשיח". אשר בזכות נשים צדקניות שכמותו דוד נגאלו אבותינו ממנצנים. ובמרכ' הוא בדרוש זה.

מערכת "אוצר החסידים"

הדפוס נ"ר הוא שנת נפלאות בכל.
על הענין ל"ק אדמו"ר שליט"א.
בדפוס ג. פ.

לפנינו צילום מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על ה'פתח-דבר' לשיחת כ"ב שבט ה'תשנ"ב - קונטרס "בך יברך ישראל". אד"ש הוסיף בכת"ק:

מוצש"ק משפטים.

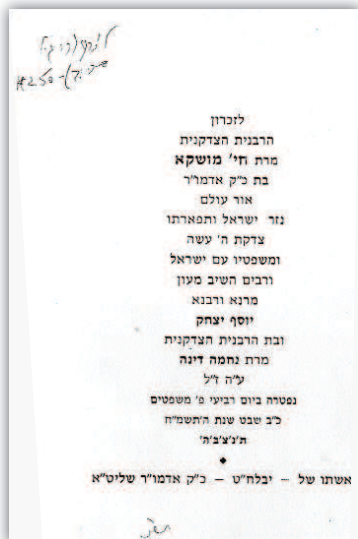
אשת המלך...

לפנינו צילום נוסח ההקדשה - לזכות נשמת הרבנית - שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נוהג לתרום עבור ה'לקוטי שיחות' השבועי משנת תש"נ - כמנהגו מידי שנה בשבוע היארציית - כשפינה השמאלית העליונה כתב כ"ק אד"ש:

לצרף (כרגיל בכיו"ב) - 250\$

יש לציין שכן נוהג כ"ק אד"ש גם לקראת כ' מנחם אב (יארציית אביו), ו' תשרי (יארציית אמו) ו"ג אייר (יארציית אחיו).

בשנים הראשונות שילם על כך כ"ק אד"ש בצ"ק, אך בשנים האחרונות נוהג לשלם במזומן, ובכל פעם מברר כ"ק אד"ש קודם כמה אנ"ש נוהגים לשלם להקדשה, ומשלם את הסכום (פעם ה' הסכום 150 דולר, אך בא' הפעמים שאל כ"ק אד"ש מדוע לא מעלים את המחיר, ושילם בפועל 250 דולר).

(שבועון 'בית משיח' גליון 269 ע' 29)

מענה על דו"ח

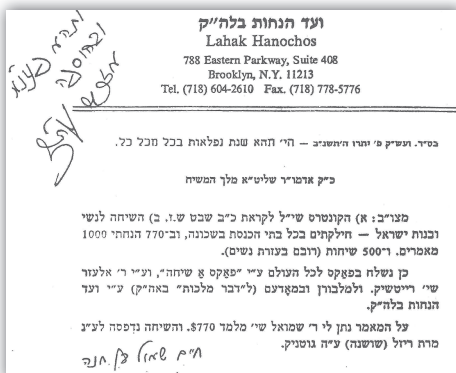
לפנינו - בפרסום ראשון - צילום מדו"ח שכתב מנהל 'ועד הנחות בלה'ק' ר' חיים שאול שי' ברוק בעש"ק פ' יתרו תשנ"ב, בו כותב אל "כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח" אודות הפצת הקונטרס שיצא לאור לקראת כ"ב שבט תשנ"ב (הכולל מאמר ושיחה (הדרן)), וקונטרס שיחת ה'דבר מלכות' בדבר מעלת נשי ובנות ישראל בדורנו.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הואיל לענות (הכתב בצילום שלפנינו אינו של כ"ק אד"ש):

ותהא פענ"מ [= פעולה נמשכת]

ובהוספה

אזכיר עה"צ

לעילוי נשמת

אבי מורי ר' **יעקב** ב"ר **אברהם** ע"ה

נלב"ע ד' שבט ה'תשנ"ח

אמי מורתי מרת **אסתר** ב"ר **ראובן** ע"ה

נלב"ע שבת קודש כ"ב שבט ה'תשנ"ד

מורי וחמי ר' **דוד** ב"ר **שמואל** ע"ה

נלב"ע ז' מר-חשון ה'תשל"ט

דודי ר' **יהודה** ב"ר **ראובן** ע"ה

נלב"ע י"ג שבט ה'תשס"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

נדבת הרה"ח ר' **ראובן** ומשפחתו שיחיו

שאער

החידוש והעילוי הנפלא
של דורנו - הדור האחרון
של הגלות והדור הראשון
לגאולה . . עבודתנו
מתבטאת בהבאת
הגאולה בפועל עבור
דורנו ועבור כל הדורות
שלפני זה! זאת אומרת,
שבדור זה מסיימים את
מעשינו ועבודתינו של
בנ"י במשך כל הדורות

(דבר מלכות כ"ב שבט ה'תשנ"ב)
- תרגום מאידית -

לזכות הרה"ח ר' אלחנן זאב
ורעייתו מרת חיה מושקא
וילדיהם מיכל, מרדכי אליהו, רבקה
שיחיו

לנחת ושמחה ולהצלחה רבה
ומופלגה בכל עניניהם עד אין קץ

לזכות מרת שירה בת זהבה
לרפואה שלימה וקרובה

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח
מהרה יגלה ויגאלנו אכי"ר

לזכות

שליח כ"ק אד"ש מלך המשיח
מנהל בית חב"ד בנמל התעופה

הרה"ח ר' נחמן וב"ב שי'

מיידנצ'יק

לרגל יום הולדתו לאויוש"ט
והמשך הצלחה רבה ומופלגה בכל
עניניהם

הוקדש ע"י אוהביו וידידיו
באה"ק ובחו"ל

ולזכות

החתן הרה"ת מנחם מענדל שי'
והכלה מרת חיה מושקא שתחי'
אקסלרוד

ולזכות הוריהם וזקניהם

לזכות ר' יוסף ודינה שי'
ובנם החייל בצ"ה חיים שי'

לבריאות והצלחה רבה ומופלגה
בכל עניניהם למעלה מן המשוער
ויזכו לקבל פני הרבי משיח צדקנו